

תשורה

משמחת הנישואין של
שניאור זלמן ורחל שיחיו
צייטליך

כ"א סיון תשע"ה

פתח דבר

בשבח והודי' להשי"ת שהחיינו וקיימנו והגיענו ליום כלולת צאצאינו יחיו בסימן טוב ובמזל טוב ולבנין עדי עד, הננו מתכבדים להגיש לפניכם 'תשורה' משמחת הנישואין, כפי שהונהג לאחרונה, מיוסד על הנהגת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בחתונת הרבי והרבנית, וכהוקרה על השתפפותכם בשמחתנו. תשורה זו כוללת:

א מכתבים מרבתינו נשיאינו אל הורי וזקני החתן והכלה שיחיו.

ב מכתבים מדודו וזקנו של החתן הרה"ת יחזקאל פייגין הי"ד מזכירו של כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע אל הרה"ת שנ"ז ליפמאן זעווין. תודתינו נתונה בזה להרה"ת לוי"צ (ב"ר יעקב יוחנן) הלוי רייטשיק שי' על המצאת המכתבים לידינו.

ג דרכונו הלטבי של ר' יחזקאל פייגין הנ"ל, שנמצא לאחרונה בארכיוני העיר ריגא, תודתינו נתונה בזה להרה"ת הרב מרדכי גלזמן שי' שליח כ"ק אדמו"ר זי"ע לריגא על המצאת הדרכון לידינו.

ד כתבה שכתב הרה"ת יהושע דובראווסקי ע"ה לקראת היארצייט הראשון של ידידו ומחותנו סב הכלה הרה"ת יהושע זעליג הכהן כצמאן ע"ה.

ה ליקוט בענין חגירת אבנט שנערך ע"י אחיו של החתן הרה"ת השליח יהושע העשל בן חנה שי', תודתינו נתונה לו בזה ויה"ר שיהא זה לזכותו לרפואה שלימה וקרובה. תודתינו נתונים בזה גם להרה"ת הרב מרדכי דובער ווילהעלם שי' על הערותיו.

ו סיפורים שהשמיעו משפיעים שונים ונרשמו ע"י החתן שי', תודתינו נתונה בזה לידיד החתן הרה"ת שלמה יוסף ווייזער שי' על הגהת החומר. אחדים מהסיפורים נרשמו מפי דוד החתן הרה"ת השליח אהרן אליעזר בן רבקה צייטלין, ויה"ר שיהא זה לזכותו לרפואה שלימה וקרובה.

הא-ל הטוב הוא יתברך, יזכנו אשר במהרה נשוב לראות באור פני מלך חיים בשמחה האמיתית בגאולה האמיתית והשלימה תומ"י ממש.

מכתב ברכה מכ"ק אדמו"ר זי"ע
לחתונת הזרי החתן

צייטלין - ווילשאנסקי -

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, יט" שבט תשמ"ב
ברוקלין, נ.י.

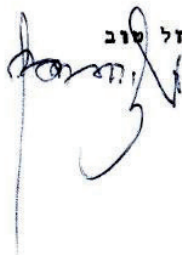
האברך הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' יוסף יצחק שי'
וב"ג תי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם
ליום בדר"ח אדר הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל טוב
מזל טוב ושתהי' בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית
בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

בברכת מזל טוב
מזל טוב

מכתב ברכה מכ"ק אדמו"ר זי"ע
לחתונת הורי הכלה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

בי"ה, ט"ו במני"א חשמ"ה
ברוקלין, נ.י.

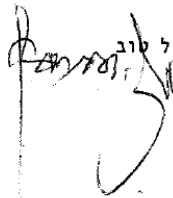
אברך הו"ח אי"א נו"ב וכו'
מוה' יהודה בנימין שלי
וב"ג תי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם
ליום י"ב אלול הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל טוב מזל
טוב ושתי' בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית
בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת
החסידות.

בברכת מזל טוב
מזל טוב

מכתב ברכה מכ"ק אדמו"ר זי"ע
להולדת החתן

צייטלין - טורונטו

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה, בי סיון תשנ"ב
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מרה"י יוסף יצחק שי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אשר נולד להם בן למזל טוב,

הנה יה"ר מהשי"ת שיכניסוהו לבריתו של אברהם
אבינו, וכשם שיכניסוהו לברית כן יכניסוהו לתורה
ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלו ביחד עם זוג' תי'
מתוך הרחבה.

בברכת מזל טוב

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר
M.S.C.
MS

מכתב כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע
לזקנו של החתן

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
פלוקום 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

כ"ה, יז שבט תש"ט.

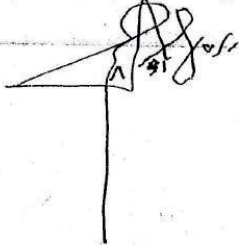
לתלמידי מו"ה יהושע העשיל
שי' צייטליץ

שלום וכרחה.

במענה על כתבו המודיע מהגבלת
זמן התונתו בשעטומ"צ עכ"ג מרת רבקה חת'י
הנני לכרכתם בכרחה מזל טוב ויעזרת השי"ת
בחיים מאושרים ובהסתדרות טובה כפרנסה כריות
ויבנו בית נאמן לישראל עפ"י חורה ודרכי ומנהג
החסידים וטוב יהי' להם בגשמיות וברוחניות.

המכרכת

ב"ה אלת וברוך שם כבודו לעולם ועד

מכתב כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע לאבי זקנו של החתן

ה"ט. כ"ט טבת. תרפ"ו. זקני הנשואים.
 יידי ווה אהיא גו"ל חתני חתני
 א"י.
 שלום וברכה.
 באצנך על ובתנך גית ארצו. שמתו גתך על זמך
 גתך במצוננות הראוי והיא חוקת גמלא א"ל אהב גתך א"י וקצט
 התגוים א"י תגך לשיק אמת גמת אה אקדמה תגידת גמת אה
 וקצט על קדמה זו אקדמה אהמה יקר בעתה על חוש
 גשלת המז אסוע אהב קצנו סוף וקצ אקד. ודפלט גי גשלת קיבו
 אפעול אנה אהב אקצט תגך קד בניכס גשך גתו אבתהמז קז טוז צדד
 גבעול. ואין כונת בעתן גתן בהנאע אה גתן גתו אסור צדד גת
 כי הו אה אסור הצדד באוסף כנה טיהי צדד גתן (במאזא א"י) אה
 אה א"י באוסף כק הו הנם על הנחש ינוע עתה כהמז בבקת ובגמה
 אה אין אה ובגמז עתה בהגין באגטן (בתנך גתן הוז אה על גתן. וש
 בהמז חלוקת הגון האנה אה א"י. והטעה גתו ומתנה. א"י אה טיהי)
 באהר באשית גתו. אה אקצט הו על באגטן) כי החמז המז גמלמז א"י

אני כן חב יוא אלוה את גן תוכה ואין את יכול להפניץ אותו עליה
 ופי ענין גשן חיל. בחתם ידוע דלפס ענינו רבן ואסיכה
 ענינו כפול סלמן ושעבוד, וזהו אסיות נפש, סלוק הרבון ושעבוד הרבון,
 כואר אלוה רבון זה דבר שבפולס ואשעוד רבון להצדקה הוא. וקאוסן כזה
 צדיק אלוה ענין העבודה כולו אורח חיים המבט נביא על הנפש. (ובדארק
 יתר הכוונה של המשנה) שזה הוא העבודה ואיפה עליה. אלה ארבעה ארבע
 אלה ובהם בזכרון אמוע עפי נדון מור נן אלוה הנהן ונתקלה הנה
 נהגו גיני אהיק סעולס המגש (גישל חתך בער הער) סאר שטין חסידות
 חזי נאר גיש המגש און דרפס עבודה חזי נאר המגש בער געפ אין העבער
 פון בער הער. בער ענין חזי נישט. חסידות חזי נש. עם חזי אוד שזרק ע
 שול אלוהי אבער עם חזי דארק אין שול חנוני. חזי גיש בער הער גאון וען
 כראשטין אבער עבודה חזי בער נש ונא גישל חנוני. ונערי חש (כן סייט)
 שהוא עובד אלוהי.

ואנני חנוני המור חנוני אשם אלו ונען ואלו אחרות
 אלוהי תורה ועבודה. והחכמי ענין דרפסו אשך אחרת כל הנכח אל הנה
 חזות של תוכה הן ההדו באליה איגוד ייהי חם אמתה גמלא גקרתו הברה
 ונארה. אשך גאון הדבר הזה. אשך ב' פנץ חזון ארבוו בדוכה אטולגט
 בגין חיל ומונח בווחא.

ובהנה הנני ארכס אשך בקנה שיגן אגודי שטיין אקניש גי
 ונתנף השיח אמת אקבו אודי כל המוריי גי החקיקים סולרת בקניש גי. ונתן אש השיח
 (הינסה סוקה ביוח גתן ובשנתה גאון). רביש ואביב. אסוף ים לשיחכיה.

◇ תשורה משמחת הנישואין ◇

מכתב ברכה מכ"ק אדמו"ר זי"ע
לזקן הכלה לרגל הולדת אם הכלה

כצמן - ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

נוחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, בשם השם, השכ"ה
ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מה' יהושע זעליג שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה על הודעה אשר נולדה
להם בת למזל טוב ונקרא שמה בישראל חנה
שחלימ"א,
הנה יה"ר מהשי"ח שיגדלה ביהוד
עם זוג' תי' ואח כל ילדיהם שיחיו לתורה
ולמופה ולמעשים טובים מהוך הרחבה.

- ידוע מכ"ק אדמו"ר (מהרש"ב)
נ"ע, אשר מנהגנו הוא לאמר גם בלידה בת
לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ע"פ מרז"ל
(ברכות יז' א) נשים במאי זכין באקרוי'
כו' באחנוי' כו' ונטרין כו'.

בברכה מזל טוב
והא' אה' יוסף שניאורסאהן
המצו"פ - השתתפותי בחינוכה לאויש"ט.

אם הכלה היתה הראשונה שנקראת ע"ש הרבנית חנה וכ"ק
אדמו"ר זי"ע השתתף 63 דולרים בחינוכה (בנימטריא חנה)

ה'63 דולרים מכ"ק אדמו"ר זי"ע

מכתבי הרה"ת יחזקאל פייגין ז"ל

הרב יחזקאל פייגין מזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש.

SECRETARY OF RABBI I. SCHNEERSOHN OF LUBAVITZ, RABBI H. FEIGIN.

MURANOWSKA 7/9, WARSZAWA, POLAND.

כ"ה טו מנחם אב תרצ"ה וורשא.

אל כבוד ידידנו הנכבד ומאד נעלה וז"ח
אי"א מוהר"ר שניאור זלמן ליפמן שי'
זעווין, פילאדעלפיא.

שלום וברכה.

מכתב כבודו בצירוף השילוח לנכון נתקבל שמחה כפולה היתה ממכתבו, ושלוחו
לכד עצם הענין אשר במצב ההוה בחלישות בריאות כ"ק אדמו"ר שליט"א ביותר, הנה כל עזר
הוא נתן האפשרית להמשיך ההתמארות, הדרושה הוצאות יתירות, ובכלל במצב בריאותו ככד לו
לקבל הדוחק, הנה עוד כפולה השמחה אשר במכתבו נראה ציור מהחסידיים הישנים, ראשית הזכרון
בעצמו למלאות חובתו בקדש, ולא התפקס בחירוצים כדרך הרבה מאנ"ש אשר לפועל מסתפקים
בחירוצים אשר לו נכנס כבודו בחירוצים הרי תירוצ פשוט לפניו כי אינו בין אנ"ש רק
בין ספרדים, וזהו העיקר אשר הרצון האמיתי, משנה גם השכל כמבואר בחסידות וכידוע הענין,
זכרית כרוחה לעשי' ועבודה כפועל שאינה חוזרת ריקס, וברך ד' חילו ופועל ידיו ירצה ד'
ועוד נעים הי' לקראב מכתבו לראות כי לפי ערך לומד הוא בחסידות ועוד מלמד לאחרים
ואינו ~~מ~~ עושה מזה ענין גדול, ונראה ממכתבו כי מרגיש אשר אינו עושה כמעט מאומה בזה
אשר הוא סדרך האמיתי כדרכי החסידות, ובאמת כדרכי ישראל בכלל כאמור כי אתם המעט מכל
העמים שמעטים עצמם

בדבר מצב בריאות כ"ק הנה כחורף העבר אחרי ההתעכבות בוויין חמשה חודשים מעט הומב
מצבו, בא על חג הפסח לביתו, כפי דברי הרופאים הי' לו להתעכב רק איזה שבועות וליסע
חזרה אחת ביקור הרופאים ולהיות בקוהארט, אבל דוחק המצב לא נתן האפשרית לזה, וע"כ
הנהו פה כל הקיצוץ ורק עוטק בעניני הרפואה אשר סדרו הרופאים וכפי הנראה הנה' לפני
ימים הנוראים אין עוד שייך לחשוב אדות נטיעה אבל כפי מצב בריאותו מוכרח הוא עוד ליסע
אחר החג יעזר השי"ת ולא יהיו מניעות וישלח לו השי"ת רפוש ויעזר השי"ת לכבודו ככל
המצטרך לו, שלוח בזה מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בעצמו בברכתו לכבודו, פ"ש להרה"ג
ולמתפללי בית הכנסת.

ד פגיש (ת"א) וק ימיה נתקבל

הרב יחזקאל פייגין מזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש.

SECRETARY OF RABBI I. SCHNEERSOHN OF LUBAVITZ, RABBI H. FEIGIN.

MURANOWSKA 7/9, WARSZAWA, POLAND.

כ"ה ה' שבט תרצ"ו.
ורשא.

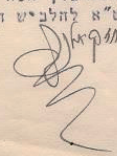
כבוד ידידנו הנכבד והכי נעלה ונ"ח א"א

מוהר"ר ש. זלמן ליפמאן שי' זעווין.
פ פ י ל א ד ע ל פ י א

שלום וכרבה.

מכתב כבודו כמועדו התקבל, לא הטבתי תיכף יען כי חכיתי עדי חתקבל מענה
 כ"ק אדמו"ר שליט"א על הפ"נ שלו לשלחו יחד.
 בדבר שאלתו והתענינותו במצב בריאות כ"ק אדמו"ר שליט"א הנה כן הוא
 בכלל הוטב מעט מצב בריאותו וכמו שהי' בשנה העברה אכן עיין חלוש הוא ביותר ועוד
 תיכף אחר חג הסוכות העבר הי' מוכרח ליטע עוד הפעם להרופאים אשר רפאוהו אשתקד,
 אבל סבבה שונת היו בהתעכבותו עד הנה ראשית חוסר האמצעים ועם זה השתדלו בדבר
 השגת רשיון הכניסה לפאריז אשר לשם העתיק הרופא הראשי שהי' אשתקד בוויין, אבל
 אחרי כי כבר הרגיש כובד לאכות עוד, נטע לע"ע לוויין, כי שאר הרופאים אשר התרפא אצלם
 הרי ישנם שם ונטע לוויין והנהו בהסאנאטאריזם שהי' בשנה העברה כפי שכותב משם הנה
 גם הרופאים דעם הכירו כי מעט הטבה יש אבל עוד דרוש התעסקות רבה בדבר בריאותו
 להתעסק ברפואות וכפי שכותב כ"ק אדמו"ר שליט"א נראה כי עוד הי' מוכרח ליטע לפאריז
 ומקום אשר בקירוב א"ה התקבל הוסייע על הנטיעה לשם אכן השם יודע איך יפול הדבר
 יען כי בדוחק עלתה הנטיעה לוויין, ועל ההתעכבות שם חטרים אמצעים ראוי אשר כפי
 האפשרי ישתדלו כל ידידיו, היקר להם כל הקדוש לנו עדת החסידים, ובכלל היקר לעדת
 ישראל גם כבודו נטח אם הי' באפשרי לחזור על עבודתו אשתקד בענין זה אם כי בית
 הכנסת שלו אגה שיך לחב"ד אבל בעת המדובר אדוח בריאותו של אחר מגדולי ישראל
 הרי כל ישראל שוים בזה לטובה ובטח היו משתתפים בזה נטח הנני על תום לבבו של כבודו
 כי יעשה האפשרי ולמותר לעוררו הרבה.
 אדו"ר ידידנו היקר והכי נעלה ונ"ח א"א מוהר"ר מנחם מענדיל שי' דיסקין
 הנה גם הנה מתקבלים מכתבים וידוע הכל ויעזר השם יתברך שיהי' באפשרי לעשות מה
 לטובתו, משתדלים בזה כפי האפשרי.

נטח הקונטרסים שמקבל אננו מנגע הטוב לפרקים זאגין אוארט אגעשמאקין ברכים
 אשר הוא עיקר גדול להשריש בלבבות ישראל נקודת החסידות אשר נחגלה ע"י רבותינו הקדושים
 תורת הכעל שם טוב אשר כידוע נאמר להבעש"ט בהיכל משיח על שאלתו אחמתי קאתי מר לפני
 לכשיפוצו מעינותיך חוצה, וגם הקונטרסים אשר בזשארנון הנה המעיין ימצא כי שם המציית
 דברי חסידות, ורק גדול כמו של כ"ק אדמו"ר שליט"א להלביש הכל גם כדברים פשוטים.
 בכבוד ברכה וידידות,
 א"א

הרב יחזקאל פייגין מזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש.

SECRETARY OF RABBI I. SCHNEERSOHN OF LUBAVITZ, RABBI H. FEIGIN.

ב"ה ח' תמוז תרצ"ו.
אטואק.

אל ידידנו הנכבד והכי נעלה ור"ח א"א
מוהר"ר שניאור זלמן ליפמאן שי' זעווין.
פילאדעלפיא.

שלום וברכה.

מכתב כבודו נמועדו קבלתי מטרחיו לכ"ק אדמו"ר שליט"א לראותו שלוח
בזה מכתב מענה מכ"ק אדמו"ר שליט"א אשר רשמ מענה על מכתבו
מכתב כבודו אם כי בעקרו אין בו דבר המשמח הן בעצם מטב בריאות זוג'
תי' ישלח להם השי"ת רפואה שלמה בקרוב ותן כהנוגע למעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א אשר
אם כי כותב כבודו דברים מספיקים הן אמת הדברים מספיקים אבל אין זה מספיק ליסוד
הענין המוכרח ביותר בכלל וביחוד במצב בריאותו של כ"ק אדמו"ר שליט"א כהוא אשר
הוא מוכרח לעזר ממשי אבל אתה ונהיית מסכתב כבודו כי רואה הנני עכ"פ מהתירוצים
והסכות כותב כבודו רואה הנני כי הדבר חקוק בלבו לחוב קדוש למלאותו כדבר ענין
המעמד וממילא יש לקוות כי יעזר השי"ת ויטרו המניעות ויפעול פעולה מסמית כעזה'
היום נטע כ"ק אדמו"ר שליט"א צלחה לפאריז להפראפעסאר דשם להתרפאות
הנטיעה הלזאת זה יותר משנה אשר מורגשה למוכרחה ביותר ולא התכוננה לעול לטבות
שונוה העיקר הדוחק באמצעים ועם זה הכבדות בהנטיעה וחשבון הכל להסתפק בעוזרי
ותלמידי הפראפעסאר, אבל נראין היו הדברים כי מוכרח לבקר את הפראפעסאר בעצמו
ולחיות בחסאטאטאירום שלו ונטע היום צלחה והנני חושב אשר אחרי כל המניעות יבין
כבודו השיבות הדבר כי נטיעה כזאת עלתה ככובד גדול ביותר הן מצד האמצעים פשוט
לזו גמ"ח על הוצאות הנטיעה, וכן בכלל הכבדות על נטיעה רחוקה כזאת וממילא כהכרח
כאשר נטע כעזה' להשתדל לאפשר לו ההעעככות שם כפי הצורך וכפי דרישת מצב בריאותו
שלא יהי' מניעה באמצעים וממילא מוכן כי דרוש לזה השתדלות והנני מקוה כי גם כבודו
ישתדל לעמוד נגד כל מונע וכידוע אשר כל עניני המניעות בעולם הזה הוא ענין ~~הנטיעה~~
הנטיעות שניתן להאדם כדי לעזור אצלו כחות יתירים יותר וכמבואר בחסידות בפירוש
כי מספה כו' לדעת עי"ז שומדים בנסיון באים לדעת יותר מי קומט צוא אהעכבערן דעת
כמבואר בחסידות בארוכה ואז ממילא וערם אראפ גענומען דער נסיון זכמו"כ בלי ספק
ע"י ההשתדלות יתירה יסיר השי"ת כל המניעות ועיכובים מבית טרדותו הפרסי' ומחוז
כחג השבועות העבר לא התחשב כ"ק עם הלישות בריאותו ואמר חסידות הרבה הי'
היינו בלייל א' מאמר ארוך ועמוק וגם בלייל ב' וכן ביום השבועות בסעודה ישב איזה שעה
שעות והייתה שיחה עניני התעוררות ומרכי החסידות והחסידים וטפוראם זכנ בשתי העבותות
אחרי חג השבועות אמר חסידות והכל הי' ענינים עמוקים המשך אחר יכול להיות שיעלה
כי יעתיקום וישלחו גט להם א"י"ה וב"ה אשר לא פעל זה על בריאותו אכן אה"כ כבר לא
אמר חסידות איזה שבתים כי מבד הי' לו ונטע היום יעזר השי"ת אשר בקרוב אוכל לבשר
לכבודו בשורה טובה מחזרתו צלחה בריא ושלם לשמחת לבב כל ידידיו אנ"ש שי' בטח קבל
כבודו המאמר הנדפס לימי הגאולה יב וי"ג תמוז.

מכתב גמור וברכה מרובה ומתקן
יחזקאל פייגין

בני ישראל
בני ישראל
בני ישראל

הרב יחזקאל פייגין מזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש.

SECRETARY OF RABBI I. SCHNEERSOHN OF LUBAVITZ, RABBI H. FEIGIN.

ADRESS: RABBI I. SCHNEERSOHN MURANOWSKA 7/9, WARSZAWA, POLAND.

כ"ה י' מנחם אב תרצ"ו.
אטואצק.

אל כבוד ידידנו הנכבד והכי נעלה
ו"ח אי"א מוהר"ר שניאור זלמן ליפמאן
ש' זעווין, פילארעלפיא.

שלום וברכה.

מכתב כבודו בצירוף שילוחו נתקבל, ונשלחו לכ"ק אדמו"ר שליט"א, כפי
שהודעתי כבר לכבודו במכתבי הקודם כי כ"ק אדמו"ר שליט"א הוא בפאריז, ונשלח סבל
לשם, ונחנה כפה יקבל כבודו מכתב ישר מכ"ק משם כי שלחתי לשם האדרעס של כבודו ג"כ
וגם בטח יקבל מכתב הרה"ג דמחזק וע"פ מכתב פסק הצעתי שתהי' מכ"ק קבלה כללית
ובטח הקבלה תהי' כלולת במכתבו של הרה"ג, ובזה הנני שולח לכבודו קבלות פרטיות
כפי הרשימה ששלח כבודו וכפי שכח כי נדרש כריבוי ומיעוט וכלל ופרט,
מאד הנאנו שכונכ כבודו כי למד המאמר בני"הכ"ג דורשי שלום, כיום הנאנלח
ודאי מצערנו על מיעוט אנ"ש אשר השתתפו בזה, וראוי אשר כבודו ילמוד המאמר גם בכ"ק
הכנסת שלו כי בודאי יצאון שומעים ונפוצו מעינות תורת הכעל שם טוב חוצה ואז יקוים
ההבטחה שהובטח כי אז קשמע קאתי משיח צדקנו. כב"א.

חדושו מכריאות כ"ק אין עדין כי בכלל במשך זמן קצר בזה כנד לידע עדין
מקוים כי יהי' תועלת אי"ה ומקוים כי יעזר השם יתברך ויוכל להתעכב שם כל הדרוש
לכריאותו.

כבוד גמור וברכה מרובה יתקאל

הרב יחזקאל פייגין מזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש
RABBI H. FEIGIN, SECRETARY OF RABBI OF LUBAVITZ
 ADRES: RABBI I. SCHNEERSOHN, MURANOWSKA 7/9, WARSZAWA 1.

ב"ה י"ט תמוז תרצ"ז
 אטואצק.

אל כבוד ידידנו הנכבד והכי נעלה ונ"ח
 אי"א מוהר"ר שניאור זלמן ליפמאן שי'
 זעווין, פילדלפיא.

שלום וברכה.
 זה כבר אשר לא כתבתי לכבודו והנני בזה להודיע לכבודו מכל הנועשה
 אצלנו בבוא כ"ק אדמו"ר שליט"א על חג הפסח למיחו ב"ה הי' נראה הטבה כבריאותו
 והעיקר בדבורו, וכבר זכינו להנות מהטבה הזאת כי בחג הפסח אמר חסידות כשעה, וכן
 בכל השבתות מהג הפסח עד העצרת אמר בכל ש"ק לפני קבלת שבת חסידות ובהג העצרת
 אמר שלשה פעמים חסידות וגם כטעוהה ביום כ' אשר כנוהג יושב אז ב"הר עם אנ"ש
 אמר חסידות, וגם דבר איזה דבר' התעוררות אמנם בהזמנים אחר חג השבועות כבר התחיל
 להיות נרגש מחדש כובד בדבורו וגם הלישותו נרגשה ביותר בכלל הי' נראה כי זהו
 תוצאות הפסק ההתעסקות ברפואות זמן נכון (אף כי גם כביתו עוסק ברפואות אבל כמוכן
 כי אינו דומה כי כביתו הוא עוסק תמיד בעבודתו בקדש, וממילא אין עניני הרפואה
 מסודרים) והוכרח להתחיל ~~בפסח~~ ליטע לוין להסנטאריום ונסע ביום ו' תמוז וכפי הנראה
 יהי' מוכרח גם לבקר את הפראפעטארן כפאריו אשר בקרם בחורף העבר, השי"ת יעזר ויהי'
 לתועלת ולרפואה שלמה בקרוב.
 הנני חושב למוחרם להזכיר את כבודו ולהעיר בדבר השתדלות דבר עזר כי
 כחכם יבין מדעתו כי בנסעו לא לקח צרור הכסף עמו, ומוכרח העזר לזה כי החוצאות
 מרובות ביותר ובטח ישתדלו וחרה"ג כדרכן יעזר לזה וישלחו על אדרכת כ"ק אדמו"ר
 שליט"א כפי שלחתי להם מכבר, וגם רשום בזה, על הכלאנסק.
 מידי זכרי את חג השבועות הנה המאדים הנם היו ארוכים ועמוקים, ואין
 שיך אשר בשנת תקנ"ו ערב חג השבועות יצא כ"ק אדמו"ר הזקן לקהל הנאספים האורחים
 הבאים על חג השבועות ואמר לפניהם חסידות (כידוע בשנים ההם הי' דרכו של כ"ק רבנו
 הזקן לומר מאמרים קצרים) " כתוב וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם וקדשתם היום ומחר
 דאם איז מלמעלה אבער וכבסו שמלותם דאס דארף מען אליין" זה הי' כל החסידות אז,
 ספור זה ספור אדמו"ר הצמח צדק, וביאר הכוונה כי וקדשתם היום ומחר נאמר למשה כי הוא
 יקדש אותם אבל וכבסו שמלותם היינו שהם עצמם יכבסו, והכוונה בעבודה כי האפשטות דמשה
 בכל דרא והג צדיקי הדרו שכבסו לקדש את ישראל וזה הי' קדש היום ומחר אצל לזה צריך
 להיות וכבסו שמלותם אויס ואשין די לבושי הנפש מחשבה דבור ומעשה עם זאל זיין ריין
 די מעשה פון מעשה לא טוב ולהיות בולם פיו מלדבר דברים לא טובים" ה"ו ולעצור המחשבה
 מלחשוב שזהו ע"י מחשבה התוקה. עוד אמר ~~פ~~ בפירוש מארו"ל בפסחים הכל מודים
 בעצרת דבעינן נמי לכם שבו נתנה התורה ואמר הכונה בפנימית בזה המאמר, היינו כי
 יכול להיות לימוד סתורה, אבל התורה אינה לכם די תורה איז איין זאך, און דער מענין
 כלאייבס א אנדער זאך פון דער תורה שאינה פועלת עלינו וזהו הכל מודים דבעינן נמי
 לכם שלימוד התורה יהי' באופן כזה שיפעול על האדם, ויהי' בהתאדות עם התורה וזהו
 שבו נתנה התורה כי

זהו כונת נתינת התורה למטה ולכך את האדם והעולם, וכן ביאר בפרטיות מה שאמרו
 שם הכל מודים כשנת דבעינן נמי לכם וכפורים, וביאר כי שבת הוא מדרגת אהבה
 כמענונים כדכתי' וקראת לשבת עונן, שיכול להיות שכעת התפלה ואל מען האלמין בא
 אהבה כמענונים און מ"מ ואל דאס ניש אן רירן צום חיי היומי אין כירור המדות
 כ"כ לבכרם ולהקנם, וכן כפורים שהוא ענין מסירת נפש וחוכן הכל אז בא אלע מדרגות
 ואס מי האלם דארף, ויין א עבודה להמשיך זאת לכם אין אפנימית שיפעול זה על האדם
 ועל מדותיו, זהו גרגיר שמענו כהנ השבועות העבר, השי"ת ישלח לו רפואה שלמה ויעזר
 לו להורות דרכי העבודה ער ביאת ינון.

Handwritten signature and scribbles

פ"ש מיוחד בהדרת הכבוד לכבוד הרח"ג המפורסם מוהררי"צ שליט"א

בהשגחה פרטית טרם שלחי המכתב נתקבל מכתב כבודו עם הרשימה בהודעה כי שלחו
 גם סכום מעות יישר הילם, כנהוג ימים אלו נכין הקלות פרטיה, וכמו"כ נשלח תוכן
 מכתבו והפ"ג לכ"ק, אשר יקבל כבודו כמח מכתב מכ"ק ישר מהסנסאריים או על ידינו
 לפלא למה שלח כבודו המעות על שמי אבל אין זה נוגע בכל אופן, וימסרו למקומם
 בקדש, ויקבלו הקבלה מכ"ק אדמו"ר שליט"א יותר נכון בהזדמנות שלוח לשלוח ע"ש כ"ק.
 הנ"ל

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

הרב יחזקאל פיינין מוכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש
RABBI H. FEIGIN, SECRETARY OF RABBI OF LUBAVITZ
ADRES: RABBI I. SCHNEERSOHN, MURANOWSKA 7/9, WARSZAWA 1.

כ"ה ז' מנחם אב תרצ"ז.
אטואק.

אל יירדנו הנכבד והכי נעלה וו"ח אי"א
מוה"ר שניאור זלמן ליפמאן זעווין
פילדליא.

שלום וברכה.

לא כבר כתבתי לכבודו מכתב פרטי מכל הנעשה וכן נשלחו הקבלות אשר
בטח קבלם במועדו, ועתה על דבר ענין אחד להיות כי מביח הכנסת שלהם מהיחסים
לכ"ק אדמו"ר שליט"א בהתיחסות טובה הודות להשפעתו הטובה של כבודו וע"כ הנה
להיות כי דרכן של כ"ק לשלוח מכתבי ברכות השנה לכל העומדים בקרוב אליו וע"כ
אציע לכבודו אם לא יכבד עליו אפשר הי' כדאי אשר כל אשר השתתפו בהעזר עבור
כ"ק לרשום לנו אדרעטיות והיינו שולחים להם ישר מפה מכתבי ברכת השנה, והי'
זה קרוב הדעת, וזה מגיע להם ואפשר הי' מזה גם תועלת להבא, כמובן אשר המכתבים
הנשלחים, הנה מכתבים החומים בהתימת י"ק נשלחים רק ליחדי סגולה לאנ"ש, ורכנים,
והדומה, וליתר נשלחים מכתבים נדפסים ברכות השנה של כ"ק, אמנם גם זה גורם קרוב
הדעת כפי שהורה הנסיון, ואם לא יכבד על כבודו כדאי הדברים, יותר נכון כמובן
כי לא ידעו כי בקשנו מכאן האדרעטין רק כי כבודו שלחם מצד הרשימה, כחכם יבין מדעתו
אשר אם ימצא לנכון לשלוח דרוש ה'רוז' בזה כי כבר הזמן קצר.

שלום בא אחד מוין והי' אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א בסנטאריזם פעמיים (הבא הוא
עסקן צבורי גדול מעיר ריגא ודבר ככל פעם היוהו, כשתי שעות עם כ"ק) ומספר כי נראה
כ"ה הפכה בהלכות של כ"ק אדמו"ר שליט"א וב"ה, והנני מודיע לשמח בזה את כבודו.
פ"ש לכבודו ירדנו הרה"ג המפורסם לשם תהלה מוה"ר י"צ ש"י.
בכבוד גמור וברכה מרובה.

SECRETARY OF RABBI OF LUBAVITZ
RABBI H. FEIGIN.

מוכרז כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש
הרב יחזקאל פייגין.

ADRESS: RABBI I. SCHNEERSOHN, OTWOCK, PRUSA 6 (POLAND)

כ"ה ב"ב שבט תרח"ץ.
אטוואצק.

כבוד ידידנו הנכבד והכי נעלה ונ"ח אי"א
מוהר"ר שניאור זלמן ליפמאן שי' זעווין
פילדלפיא.

שלום וברכה.

כאחד הידידים והחסידים המתענינים תמיד לידע ממצב בריאות כ"ק אדמו"ר שליט"א, והרי עוד נוסף לזה מקיים בנפש, אין חכם ככעל נטיון, וכמבואר בחסידות הפירוש בזה שאמיתית החכמה היא כשמביא דבר החכמה בנטיין נכונים כפועל, וכן אצל כבודו הנה הרגש הפנימי של חסידות והידידות הרי מביא בנטיין כפועל בהתעסקות לפונת הענין ודאי כי ראוי מזמן לזמן לתודיע הנעשה.

בכלל הנה נטע כ"ק אדמו"ר שליט"א ביום כ"ד טבח לזיען להסנטאריום לחדש מחדש ההתעסקות ברפואות, באמת עוד החלט כטלו דבר כבר עמי כי מרגיש נחיצות לחדש ההתעסקות ברפואות אמנם היו סבות מעפות לזה חוסר האמצעים אף כי תמיד אינו לוקח בנטיעתו צרות הכסף על כל הזמן, בכל זה הרי גם על זמן הראשון ועל הוצאות הרי מוכרחים סכום נכון ועב' הי' בהכרח לרחות עד שהגיע האפשריה כעזה.

אמנם כ"ה בכלל עד י"ט כטלו וגם שבת הנוכה אמר חסידות, וגם ב"ט כטלו ישב איזה שעות יחד עם אנ"ש און האט פארבראכט, אמנם נרגש הי' החלישות כפי הידיעות משם מצב בריאות, הנה בכלל הרי מחלתו הוא באופן כזה אשר ההתרפאות הולכת במתינות גדולה עומק חלק היום ברפואות ורוב היום ככולו עוסק בעבודתו בקדש, כי נוסף לעבודתו הרגילה מצא שם כר נרחב לעבודה, כי הוא מדינה חדשה וגם הסמוכות לה, וארגן שם ועדים להתעסק בענין טהרה המשפחה טרר לעורר והדומה ישלה לו השם יתברך רפואה שלמה בקרוב ויהי' האפשרית להתעכב כפי הדרוש לבריאותו ויהי' לתועלת הראוי'.

בטח כפי האפשרי כבכל עת ישתדל בניה הכנסת שלהם דבר העזר האפשרי, וזקני תלמידי חכמים כל שמזקינין דעתם מחוספת ומתישבת, והרי גם ההתעסקות הנ"ל רוחנית היא הבאה מהרעה וההקטן באלקות, ויוסיף אומץ בעבודתו ובטח גם ידידנו הרה"ג המפורסם לחלה יעזר על ידם בזה ויקים האמור וקו"ד יחליפו כח.

בטח קבל כבודו גם השיחות שנשלחו לא כבר, ובימים אלו נשלח לכבודו את קובץ התמים הששי שיצא לאור.

כבכד גמור וברכה מרובה
[Handwritten signature]

SECRETARY OF RABBI OF LUBAVITZ
RABBI H. FEIGIN.

מוכר כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש
הרב יחזקאל פייגין.

ADDRESS: RABBI I. SCHNEERSOHN, OTWOCK, PRUSA 6 (POLAND).

ב"ה כ"ה מנחם אב תר"ח ז.
אטוואצק.

כבוד ירידנו הנכבד והכי נעלה וז"ח
אי"א מוהר"ר שניאור זלמן ליפמאן שי'
זעווין, פילדלפיא.

שלום וברכה.

כיריד ראוי להודיע לכבודו זמן לזמן מהנעשה אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א ממצב כריאותו. כבר הודעתיו בזמנו לכבודו אז מבריאות כ"ק במכתבי הקודם, בכלל במשך הקיץ הנה לכל שבת קדש ב"ה אומר כ"ק אדמו"ר שליט"א חסידות עד פ' פנחס נחג בן, כמובן אשר כחן השבועות אמר איזה פעמים ככל פעם כשעה בערך כיום חג הנאולה י"ב תמוז ישב איזה שעות יחד בהתעוררות אנ"ש און האט פארבראכט חוכן ~~מ~~ הדבורים היו אדות הרגש ~~מפני~~ כחות המסירת נפש אשר היו אז (ל"ע) ~~מ~~ ~~מ~~ בתגלות וגם אמר מאמר חסידות אשר חוכנו הי' במעלת עבודה דמסירת נפש ~~מפני~~ וההמשכח העליונות הנעלות הנמשכות על ידי זה אמנם ככל זה הנהו חלוש בכריאותו ביותר עדין, וכבר הי' מוכרח ליסע לסנטאריום, אמנם לסכות שונות לא באת לפועל הנסיעה אחת הסכות היא אשר המקום המיוחד והמוכר לסדרי רפואתו אשר מתרפא הי' הסנטאריום בויען, ומעת נכנסו לשם שונאי ישראל הרי א"א לנסוע לשם וחפשו אחרי מקומות חדשים, ועד שמצאו איזה מקום המתאים כבר נתקרב הזמן לחדש אלול ואמר שלא יסע עוד לפני ימים הנוראים כי הרי בכלל המתחלה מתחיל ~~מ~~ להיות נרגש אצלו הרושם של החכנות לימים הנוראים, שלח לו השם יתברך רפואה שלמה בקרוב גם בכיתו עוסק הוא ברפואות וברופאים כפי האפשר. ונהנה אז זה כבר השיב לי כבודו כי הזמן לא הי' מתאים להתעסקות אדות ענין המעמד, והנה מבלי הכנס בזה כי הזמן הרי כבר עבר אמנם הנני חושב אשר הזמן כעת בהכרח שיהי' מסוגל, כי הרי מוכרח ענין המעמד והעזר, וזה זמן רב שלא נתקבל מהם ובכלל הרי הזמן דחש אלול הוא הזמן, אשר לב כל ישראל פתוחה להתעוררות ~~מ~~ טובה וע"כ הזמן מסוגל מצד המעורר, אשר הי' בודאי, יוהר דברים היוצאים מן הלב וגם מצד המתעורר לב ~~מ~~ כל ישראל פתוחה ~~מפני~~ לקבל כל התעוררות טובה וראוי הדבר אשר כבודו יודו בזה ובטח הנה גם הרה"ח הרה"ג מוהררי"צ שי' ירושלימסקי כדרכו בקדש יעזר לכבודו בזה, וכדאי הוא הזכות הגדול הזה של רבותינו הקדושים אשר יתן להם השם יתברך כתיבה וחתמה טובה לשנה טובה ומתוקה כגו"ר.

כבוד גמור וברכה מרובה

SECRETARY OF RABBI OF LUBAVITZ
RABBI H. FEIGIN.

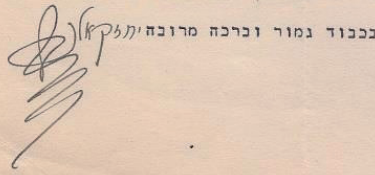
מוכר כ"ק אדמו"ר שליט"א בלובאוויטש
הרב יחזקאל פייגין.

ADDRESS: RABBI I. SCHNEERSON, OTWOCK, PRUSA 6 (POLAND)

כ"ה ז' אדר תרצ"ט.
אטוואצק.

כבוד ידידנו הנכבד והכי נעלה ונ"ח
אי"א מוהר"ר שניאור זלמן ליפמאן שי'
זעווין
פילדלפיא.

שלום וכרחה.
ע"י ידידנו הרה"ג הנודע לשם חלה הרה"ח מוהר"ר שמואל שי' לעוויטין
מכתבו שמחנו לשמוע פרישות שלום מכבודו ומהתענינותו אהו כל פרישות שלום ~~ממנו~~
מהמקושרים הרי טוב כפול בזה ראשית עצם הענין הידיעה משלום והשנית הרי על ידי
זה עולם עוליים בזכרונו של כ"ק אדמו"ר שליט"א שזה עצמו ענין נעלה בנשמות וברוחות
כידוע מעלת גודל הענין ביותר, ובזכרי את הענין אעתיק לכבודו מה שכחב כ"ק אדמו"ר
שליט"א לאחד מאנ"ש בענין זה כזה"ל.
בא כ"ק אבוהינו רבוהינו הקדושים איז לבד דער ענין פון התעוררות רחמים
אויף די מקושרים איז געוען א עבודה פון הזכרת מקושרים דערמאהנען בינו לבין עצמו
די מקושרים און אריין טראכטן בענין אהבתם והתקשרותם למים הפנים, ואס איז מעורר
די כחה פנימיים פון דעם ואס מען טראכט וענין איהם.
זה הוא קטע מהמכתב כי אין המקום מתאים להעתיק כל האריכות אבל די ומספיק
הדברים האלו לאחד מאנ"ש להתעורר ולהעריך מעלת הענין, והשם יתברך יעזר שיהי' באמת
כמים הפנים כו'.
לא אפונה אשר כבודו מהענין לידע מצב כריאות כ"קאדמו"ר שליט"א הנה
מאז כתבתי מכתבי לכבודו הנה עד אחר י"ט כסלו אמר בעל שכת קדש חסידות ב"ט כסלו
אמר חסידות און האם פארבראכט דבר מענינא דיומא ~~ממנו~~ וגם דבר הרבה מצב הזמן
של כלל ישראל ואמר כי רואים כמוחש אשר הוא הזמן היותר קרוב לביאת המשיח ואמר מי
שיש לו חוש השמיעה טוב הרי הוא שומע קולו של משיח ומי שיש לו חוש הראי' טוב כבר
רואה אותו והאריך להתעוררות איך שצריכים התחזקות יחירה שלא לישון ניס פארשלאפין
די צייט והאריך במשלים בכדי שיזכו לנלוז אור היום הכללי לכלל ישראל בנ"א.
מאז אחרי י"ט כסלו הרגיש כי מוכרח לו המנוחה משך זמן ולהתעסק ברפואות
וביום ד' שבט נסע לפענסאריים על משך איזה חדשים להתעסק ברפואות נסע לעיר רינא
כי לפי המצב במדינות אלו המקום מתאים ביותר והשם יתברך יעזר ויחי' לחועלה ולרפואה
שלמה בקרוב.

כבוד נמור וכרחה מרובה, יתקין

הדרכון הלטבי של הרב יהוקאל פייגין

<p>№ 006721 G</p> <p>APRAKSTIS.</p> <p>SIGNALEMENT.</p> <p>Sievai — Femme</p>		<p>721 G</p> <p>Sievai ģimēne.</p>	
<p>Notarbošanās</p> <p>Profession</p>	<p>Kur un kad</p> <p>atimās</p> <p>1885.</p> <p>1885.</p>		
<p>Lietu et date</p> <p>de naissance</p>	<p>1885.</p> <p>1885.</p>	<p>1933 g.</p> <p>izdota</p> <p>izdevies pase</p>	
<p>Dzīves vieta</p> <p>Domicile</p>	<p>1885.</p> <p>1885.</p>	<p>Parasts:</p> <p>№ 023333</p>	
<p>Ģimīs</p> <p>Visage</p>	<p>1885.</p> <p>1885.</p>	<p>PASTES IPANĒKA PARAKSTS:</p> <p>SIGNATURE DU TITULAIRE:</p> <p>Stankovs, J. J. J.</p>	
<p>Acu krāsa</p> <p>Visage</p>	<p>1885.</p> <p>1885.</p>	<p>SIEVAS PARAKSTS:</p> <p>ET DE SA FEMME.</p>	
<p>Matu krāsa</p> <p>Color de cheveux</p>	<p>1885.</p> <p>1885.</p>	<p>Chief de la Station d'Immigration</p> <p>et du Port d'Arrivée.</p>	
<p>Signes particuliers</p> <p>Signes particuliers</p>	<p>1885.</p> <p>1885.</p>	<p>— 3 —</p>	
<p>Ģimenes sēroktis</p> <p>Stigūn de famille</p>	<p>1885.</p> <p>1885.</p>	<p>— 2 —</p>	
<p>BERNI — ENFANTS.</p> <p>Vācība</p> <p>Nom</p>	<p>1885.</p> <p>1885.</p>		
<p>Vēcība</p> <p>Age</p>	<p>1885.</p> <p>1885.</p>		
<p>Kārta</p> <p>Sexe</p>	<p>1885.</p> <p>1885.</p>		

זעליג מיין טייערער חבר, מיין טרייער מחותן און מיין - נאך עפעס...

פון יהושע דובראזאמקי

און אט דער "עפעס" איז א סך, א סך מער, א סך מער וויפל מ'קען אויסדריקן אין ווערטער. אט דער "עפעס" האט מיך ביז איצט ניט געלאזט שרייבן וועגן זעליגן - כמעט מחמת דער זעלבער סיבה, וואס לאזט מיך עד היום ניט שרייבן וועגן די סאמע נאענטסטע - טאטע-מאמע, שוועסטערלאך. און מאדנע - אט דער זעלבער "עפעס" דריקט מיך זייער שטארק אין דעם מאמענט יא צו שרייבן.

ס'איז ביי מיר א גרויסער ספק, צי זעליג'ס נאענטסטע, ווייב און קינדער, וועט זיין ניחא מיין איצטיקע שרייבעניש, און מסתמא וועט עס אויך ניט זיין צום הארצן די סתם-לייענער, וועלכע האבן האלט פשוטע, גוטע און גלאטע, גרויסע און לאשטשענדיקע שילדערונגען, בא'גוזמא'ט און באצוקערט מיט פאטיקע.. אבער זאל מען עס דאס מאל אראפשלינגען, טאקע לכבוד זעליגן, וועלכער האט זייער ניט פארטראגן דעם באנאלן לאקריץ. כ'שרייב דא אפילו ניט "הרב הגאון ר' זעליג" און אפילו ניט "הרב" נאר זעליג, הגם אז קעגן די מערסטע פון די אלע וועלכע ווערן ביי אונז פארציכנט ווי "גאונים" איז זעליג טאקע געווען א גאון!

זעליג איז ביי מיר פארבליבן טיף איינגענעסטיקט אין דעם "סאמארקאנדער קנויל", וואס הערט ניט אויף עד-היום צו גליען אין הארצן. ווען איך פלעג באגעגענען, זען זעליג, זיינען באלד אויפגעשוואומען פון סאמארקאנדער

געדעכעניש די געשטאלטן פון מיינע נאענטסטע, וועלכע זיינען דארט אזוי יונג אוועקגעריסן געווארן. זעליג איז ביי מיר תמיד פארבליבן ווי א צוגעוואקסענער ברודער, מיר האבן אין די מלחמה יארן אין סאמארקאנד זיך געפונען אויף איין טרינקענדיקער און זינקענדיקער צעבראכענער שיף, צווישן די שוידערלעכע און קרענק-כוואליעס, וועלכע האבן פארשלונגען די מערסטע פון אונזערע ביידע משפחות. דארט, אין סאמארקאנד "של מעלה" (ווייל אין סאמארקאנד "של מטה" איז פאר מיר קיין צייכן ניט פארבליבן) זיינען צוגענומען געווארן, כמעט אין איין יאר, מיין טאטע און מיינע צוויי שוועסטערלאך, יונגע קינדער, און ביי זעליגן - טאטע-מאמע און א שוועסטערל...

ווען זעליג איז דעם ערשטן מאל געקומען צו אונז אין הויז (אויב מ'קען עס אזוי רופן), האט ער מיט זיין אויסזען זיך אריינגעפאסט אין אונזער וואויך-ארט, אן אלטינקע, קלייניקע, "קיביטקע" (ליימיק שטיבל), מיט אן ערדענעם דיל, איין פיצל פענצטערל, א שמאל טירעלע און א סאראיטשיק מיט א האלב-איינגעפאלענעם דעכל. געווען אויך א פיצל העפעלע, וואס האט אויך געדינט ווי א "קיך" ווייל אויף דער ערד איז פון ליים געווען "אויפגעקאטן" א האלב קיילעכדיק "אויוועלע" פאר שפענדלאך אונטער א טעפל.

אין יענעם הויפל האט זיך אריינגעשטעלט דער צוועלף-דרייצן-יאריקער זעליג מיט א הונדערטער-יארקן צער און אומעט וואס האט שטארק שווייגנדיק, אן א קול און אן טרערן, ארויסגעוויינט פון זיינע אינזיכדיקע, שיינע אויגן. האב איך שוין דעמאלט, ניט אויסריידיק מיט אים א ווארט, דערפילט א בליציקע אינערלעכע בינדלעכקייט, עפעס אן אינטואיטיווע געמיינזאמקייט מיט אט דעם אינגל מיט די האלב אפגעפליקטע ארבל אויף די הענט און אפגעשמאדערטע קאלאשעס אויף די פיס. זעליג איז אפגעשטאנען א ווייל אין הויפל, זיין קאפ אביסל אויף א זייט, אפגעשוויגן און אוועק. אויך איך האב אין הויפל קעגן אים מיינס אפגעשוויגן, געזען אים אוועקגיין און זיין אוועקגיין האט מיר מאדנע באנג געטאן. ס'איז טאקע געווען ניט אויף לאנג.

זיין דעמאלטיקער קומען איז פאקטיש געווען א "געשעפטלעכער" באזוך. זעליג'ס פעטער (ער, מיט זיין ברודער יבלח"ט, האבן זיך שוין דאן געפונען ביי זייער פעטער רש"י פינדריק ע"ה, נאך דער פטירה פון זייערע עלטערן ע"ה) מיט מיין זיידן האבן געזוכט צו ראטעווען זיך און די נאענטער פון הונגער טויט - האבן זיי אין גרויס געהיימקייט דורכגעפירט א "טריפה'נעם" (אין סאוועטן-לאנד) מסחר, דער פעטער האט מיט זעליקן געשיקט צום זיידן

אן אפגעקויפטע פעל פון א בהמה, דער זיידע זאל עס "אויסארבעטן" אויף לעדער און דער פעטער ווידער וועט עס פרוואוון אין געהיים פארקויפן און טיילן זיך מיטן שטיקל ריווח...זעליג איז טאקע ווידער געקומען און דאס מאל אריין אין אונזער חורבה-שטיבל. ווייל דאס מאל איז עס געווען צוליב גאר אן אנדער "מסחר". איך האב דעמאלט געהאלטן ביים אריבערשלפען צוריק די "איין פוס פון אויף יענער וועלט". גיין אויף מיינע געשוואלענע פיס איז מיר נאך כמעט געווען אוממעגלעך נאך דער שווערער טיפוס קרענק און אין מיטן דער הונגער-קרענק (דער מאגן האט אויפגעהערט ארבעטן און פלעגט ניט איבערקאכן דאס ברעקל שפייז). אויך די מאמע האט נסימ'דיק זיך ארויסגעריסן פון דער לאנגער הונגער-מחלה (טראץ דעם וואס די "רעספובליקאנסקע באלניצע" (שפיטאל) האט זיך אפגעזאגט אריינצונעמען דער קראנקער מאמע, ווייל "דאס איז א שפיטאל, ניט קיין... בית עולם).

זיינען דעמאלט געקומען צו אונז צוויי פון די פיינסטע תמימים און געזאגט, אז זיי האלטן ביים אויפשטעלן דא אין סאמארקאנד א ישיבה "תומכי תמימים" (וויבאלד אז דער הונגער איז שוין ניט אזוי שטארק), ווילן זיי כ'זאל זיך פארשרייבן אין דער צוקונפטיקער ישיבה. כ'בין אבער דאך געווען א שטיק חורבה - האבן די טייערע און אליין פארהונגערטע יונגעלייט געזאגט מיט זיכערקייט, אז דאס פארשרייבן אין ישיבה און אנהויב צוביסלאך לערנען איז א סגולה צו ווערן געזונט. אזוי ווי על פי נאטור איז געווען א גאר שוואכער אויסזיכט כ'זאל זיך ארויסראפען פון מיין הונגער-מחלה, מוז מען זאגן אז דאס פארשרייבן מיך ווי א תלמיד האט טאקע יא געהאלפן.

נאר אזוי ווי כ'האב דאן, ווי געזאגט קרים-קרים געשלעפט די פיס און וואו צו גיין לערנען איז נאך סיי ווי ניט געווען, איז זעליג (וועמען די זעלבע יונגעלייט האבן געזוכט "ארויסצוטאשטען" פון זיין גרויל-מצב און איינשרייבן אין דער ישיבה) געקומען לערנען מיט מיר אין אונזער פינצטערן ערדישן הייל-חדר. אזוי ארום זיינען מיר, זעליג און איך, געווען פון די ערשטע תלמידים אין דער סאמארקאנדער ישיבה "תומכי תמימים".

קייין טיש און שטולן איז אין אונזער שטיבל-לאך ניט געווען. זיינען מיר געזעסן אויף עפעס אזוינס וואס האט געדינט ווי א בעט (א ברעט אויף אויפגעלייגטע ציגל), געהאלן צוזאמען איין צעריסענע גמרא און כמעט אזוי ווי געלערנט. א פאר מאל איז דער זיידע מיינער (הרב ר' מענדל דובראווסקי) צוגעקומען און א זאג געטאן: "נו, לאמיר עפעס אויך הערן..". ווי מיר האבן

אויסגעזען זיצנדיק אויפן בעט, האב איך ניט געקענט זען - אבער כ'האב עס באנומען פון דער מאמעס צעצערטע אנגעגאסענע אויגן, וואס זי האט פון ווינקל אנגעשטעלט אויף אונז - און דערנאך זיך אזוי צוגעטוליעט דעם וואנט מיט א פארשטיקטער כליפעניש: דער צוגעקומענער יתומל אין אונזער חרובן "הויז" און הויזגעזינד האט ביי דער מאמען דערוועקט, געעפנט א פרישן קוואל פון טרערן, נאכדעם ווי זי האט שוין אויסגעיאמערט און אויסגעצאפט יעדן טראפעלע אין די לאנגע נאכט - געוויינען.

(אגב, כמעט יעדן מאל, ווען זעליג איז געקומען אין אונזער שטוב לערנען, האט די מאמע אים צוגעטיילט א פארציע ברויט באגלייך מיט מיר. פון וואנען? ווי אזוי? כ'האב ניט געפרעגט: אבער כ'האב זיך משער געווען...)

וויפל צייט מיר האבן געלערנט דאן צוזאמען און וואס מיר האבן געלערנט איז מיר ניט פארבליבן קלאר אין זכרון. כ'געדענק אבער יא די מאמענטן, ווען מיר האבן צוזאמענדיק טיף-אויסגעשוויגן אונזער אבלות, אונזער קלעמעניש. זעליג איז געווען א מייסטער "ארויסצוזאגן" אזוי פיל מיט זיינע פארטראכטע אויגן, קרומלעכן שמייכל און פארשלאסענעם מויל - א קינסטלער א שווייגער. אויך איך האב שטארק אונטערגעשוויגן. מיר האבן זיך אבער וואונדערלעך פארשטאנען: זיך ווי צוזאמענגערעדט אין רייד - און וויבאלד אן ווערטער, האבן מיר זיך ניט געשעמט אפילו צו טרייסטן איינער דעם צווייטן... ווי אזוי? אן אויגן-שפראך, א הארץ-צו-הארץ פליסטער איז זייער שווער צו שילדערן מיט.. ווערטער.

ווי געזאגט האב איך דא פארצייכנט נאר אן "עפעס", א פאר מאמענטן, שפרינוגען, אבער ניט קיין "הספד" חלילה און אויך אפילו ניט קיין טיילווייזע שילדערונג פון זעליג'ס אינערלעך אדער אויסערלעך געשטאלט און ביאגראפישע פרטים. כ'וויל אבער יא אביסל אפשטעלן זיך אויף די ספעציפישע זעליגשע אינערלעכע שטריכן, דאס וואס איז געלעגן ביי אים אין דער טיף און מ'האט עס געקענט זען בלויז פון דער נאענט מיט א גרונטיקן בליק. אבער א פאר אלגעמיינע כראניקע-שורות. זעליג איז אין ישיבה "תומכי תמימים" אויפגעשטיגן צו ווערן איינער פון די בעסטע תלמידים הן אין לערנען, זייענדיק א בעל מוחין, מיט א זעלטן גוטן און געזונטן קאפ, ער איז אויך געווען פון די חסידישטע בחורים, א זעלטענער פארשטייער אין חסידות, אן עובד, א דאוונער - און זעליג איז פארבליבן דער טיפער ירא-שמים, דער

זייער חסידישער איד און גרויסער מקושר צום רבי'ן כל-ימיו. אבער דא קומט אריין "זעליג דער שווייגער" און זיינע מעלות דארפן האבן א פירוש, א ביאור, וואס הייסט זעליגס "גוטער און געזונטער מוח"?

כ'זעל עס אילוסטרירן מיט אן אבסערווירט דורך מיר בילדל: זעליג האט א צייט געלערנט בחברותא מיט א בחור, וואס איז געווען עלטער פון אים מיט 5-6 יאר. זיין חבר האט געהאט א פלינקן, לעבעדיקן מוח און האט געהאט א נאמען פון א טייערן קאפ און גרויסן פארשטייער. זיי האבן געלערנט זייער א "געדיכטע" סוגיא אין גמרא און זעליג'ס חבר האט גענומען שווימען אין א ים פון סברות, חידושים, ער האט גערעדט, געפלייצט מיט זיינע געדאנקען, מיט א קאך און חיות - און זעליג האט געהערט און... געשוויגן. דערפילנדיק די גוטסקייט פון זיינע אייגענע סברות און אויפטוען, האט דער חבר ניט אפגעלאזט, ווייטער געצויגן זיין פלפול און דערווארט, מסתמא, צו הערן די הסכמה אדער סתם א רעאקציע פון זיין חבר. אבער זעליג האט געקוקט אויפן טיש, אין חלל פון זאל און אמאל געווארפן א פארטראכטן קוק אויפן חבר - ביז ער האט א מורמל געטאן, "ס'איז ניט גערעכט, ס'איז ניט אזוי..."

דער חבר האט אויסגעשטעלט א פאר אויפגעריסענע אויגן - און זעליג האט ווייטער געשוויגן. האט שוין דער חבר אים ניט אפגעלאזט, איז צו אים צוגעשטאנען ער זאל זאגן פארוואס עס טויג ניט זיין גאנצער "פלפול" - ביז זעליג האט מיט קורצע, אפגעהקטע זאצן "צעשטויבט" דעם גאנצן פונדאמענט פון זיין חבר'ס סברות און חידושים. האבן פארט א שארפע מוח, האט דער חבר, זעט אויס, פארט גיך געכאפט דעם גערעכטן תוך פון זעליגס קארגע ווערטער און כ'האב געזען ווי ער איז געבליבן זיצן א רעזיגנירטער אבער מיט א בליק מלא באוואונדערונג פאר זיין חבר זעליג. ענלעכע דערפארונגען האב איך אליין געהאט ביים לערנען מיט אים בחברותא - ביים סאמע אנהויב לערנען אין סאמארקאנד און אויך ביים לערנען בחברותא אין ברינוא, פאר זיין אפפאר צום רבי'ן. עס זיינען געווען אין ארום דער ישיבה, אין יענע לימוד-יארן, ניט ווייניק זייער טייערע מוחות, אפילו אזעלכע וועלכע מ'קען באצייכענען שיער ניט ווי עליו'שע אדער האלב עליו'שע - ס'איז אבער קוים געווען צו געפינען אזא עכטקייט, געזונטקייט און גרויטקייט פון פארשטאנד, וואס זעליג האט פארמאגט. ס'איז אבער געווען ווי א טייערע דימענט וואס איז געלעגן באהאלטן אין "שוויגעניש", אין ווינקלדיקייט, און אפשר איז דער דימענט נאך ניט געווען געשליפן - בעת אנדערע ארויסגעשטעלטע גלעזלעך

האבן געפינקלט און געגלאנצט מיט אלע קינסטלעכע פארבן... אויף זעליגס קאפ האט מען געדארפט זיין א מבין - און וואו און וויפל זיינען דא מבינים? נאך קלענערע מבינים איז מען בכלל געווען אויף זעליגס עמאציאנעלער אינערלעכער וועלט, אויף זיין געפילן-יחס צו זיינע נאענטע, חברים, פריינט און קרובים, עס האט זיך געשאפן דער איינדרוק אז ער איז זייער רעזערווירט און אפילו קיל אין זיינע הארץ-הרגשים צום צווייטן, יהי מי שיהי. ס'איז אבער ניט געווען אזוי. פון נאענטער אבסערוואציע האב איך געזען, אז ער האט פארמאגט א היפשע אנגעלאדנקייט פון ווארעמע געפילן, און צייטנווייז אפילו מיט אן עמאציאנעלן ברויז, אבער זעליג דער סאליד-גרונטיקער פון איין זייט און זעליג דער מומחה אויף פארשווייגן, פארשטילן און פארשטעלן, האבן אויך זיין געפילן-וועלט ארומגעצאמט מיט א מחיצה, וואס דערלאזט ניט קומען צום אויסדרוק. ביי זעליגן איז דאס געווען בכפלים, צוליב א צווייענדיקער סיבה, אין צוגאב צו זיין סאלידער איינגעשלאסנקייט על-פי-טבע, ווי געזאגט, איז ער דאך אויך געווען דער געהויבענער חסידישער איד - און ביי עכטע חסידים איז זייער איינגעשרענקט דער עמאציאנעלער דראנג. דערפאר האט מען ביי זעליגן קיינמאל ניט געזען אפילו א ברעקל ניגונג צו דעמאנסטרירן, אפילו אומדירעקט, זיין רייכקייט אין שכל און אנדערע מעלות. צוליב זיינע אינערלעכער עכטקייט און סאלידקייט איז ער ניט שייך געווען צו קיין שום אנשטעל, געמאכטע עניוות, פארמאסקירטע חיצוניות אדער גאווה צוגעשמאלצן מיט קינסטלעכן זעלבסט-ביטול. דער אמת איז, אז פעסטקייט, געזעצטקייט און עכטקייט איז געווען כאראקטעריסטישניט בלויז פאר זעליגס מוחין און מידות. ניט בלויז אין לערנען און געפילן איז ער געווען אמת'דיק, סאליד, אויך אין זיין חסידישן דאוונען, אין זיין עבודת השם, אין זיין יראת-שמים און הנהגה - תמיד און אומעטום האט זיי זעליקן דאמינירט דער חוש פאר אמתדיקייט און עכטקייט. ס'איז געווען א חיות צו זען ווי זעליג דאוונט אפילו א וואכעדיקן דאוונען, אפילו א ביטערער ניט-פארגינער און קריטיקער האט געמוזט באוואונדערן דעם זעלטענעם פנימיות'דיקן אופן פון זיין תפילה צום אויבערשטן. ער האט זיך בשום אופן ניט געקענט צופאסן און אריינפאסן אין די "מאדעס" און ראמען פון דער היינטיגיקער הצלחה, אז ניט דער תוך איז דער עיקר, נאר דער עפעקט, אז פנימיות אהער, פנימיות אהין - די חיצוניות נעמט און דערויף דארף מען לייגן אכט. ניין, ניט ביי זעליגן!

ס'איז דא א גוטער משל אויף די זייער וואגיקע מעלות פון א זעליג קצמאן

- אבער אויך דער משל איז שוין אביסל אלטמאדיש: אמאל אין רוסלאנד (און מסתמא ניט דווקא אין רוסלאנד) זיינען געווען פארשידענע שטאפן פאר אנצוגן - אלערליי גאלירן, כל מיני געוועבן, ציורים, קוואליטעטן. געווען אזעלכע וועלכע האבן פארכאפט דאס אויג מיט זייערע פארבן-קאמבינאציעס, פאסיקלעך וכדומה. אבער געווען דעמאלט א שטאף א טייערע, א חשיבות'דיקער, אן איין פארביקע, א טונקל בלויע, וואס האט געהאט דעם נאמען "א באסטאן" (מיטן דגש אויפן "ט"). מער פארמעגלעכע און ערנסטע לייט האבן זיך דערלויבט אזא סחורה פאר א בגד. ווען א מבין האט נאר א טאפ געטאן האט ער דערשפירט, אז דאס איז אן עכטער, גוטער און סאלידער מאטעריאל. זעליג האט מיט זיך פארגעשטעלט דעם בעסטן מענטשלעכן, אידישן און חסידישן "שטאף" מוסטער!

ליקוט בענין חגירת אבנט

ברכות השחר

- א. "אחרי הנישואין תתפלל כל התפילות, (וכן ברכות השחר) באבנט".
(לקוטי לוי"צ אג"ק ע' רז לכ"ק אדמו"ר)
- ב. "קודם התפילה כמובן סייענו לו לחגור את האבנט שעשינו עבורו אז מחתיכת סחורה לבנה ודקה, שלא יהיה לו למשא. ואת האבנט הזה לבש בכל יום לכל תפילה עד יומו האחרון בעלמא דין, וכן בבוקר לאמירת ברכות השחר". (אשכנתא דרבי ע' 52)
- ג. "אמירת 'מודה אני' – לא אירע שאשמע מאדמו"ר נ"ע, משא"כ ברכות השחר. ע"פ רוב אמרם בלא חגירת אבנט". (רשימת היומן עמוד תיז)
- ד. "כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר אודות הנהגתו של אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע – שיום ההילולא שלו (ב' ניסן) חל בשבוע זה – באמירת ברכות השחר. – הרבי אמר, שמעולם לא שמע כיצד אומר אביו "מודה אני", אבל, ה' רגיל לשמוע כיצד הוא אומר ברכות השחר. וסיפר שבעת אמירת ברכות השחר: (א) לא ה' הרבי נ"ע חוגר אבנט. (ב) ה' נוהג להסתכל בחלון. וביאור הענין בעבודת האדם: חגירת אבנט ענינה – "הכון לקראת אלקיך

ישראל", שלכן "צריך לאזור חלציו כשמתפלל", כיון שקודם התפילה ("לקראת אלקיך ישראל") צ"ל הכנה ("הכון") של האדם. אבל אמירת ברכות השחר להיותה תיכף בקומו משינתו, קודם העבודה, במעמד ומצב ד"נשמה באפו" בלבד - ה"ה גם ללא ההכנה דחגירת אבנט, ואעפ"כ גם במעמד ומצב זה - ללא הכנה כלל - ביכלתו לומר ברכות השחר!

וע"ד תוכן הענין דאמירת "מודה אני כו" תיכף ומיד כשניעור משנתו, ללא שום הכנות מוקדמות. אלא, שאמירת "מודה אני כו" יכולה להיות גם לפני נט"י, כיון שרוח הטומאה אינו שולט על ה"מודה אני" של יהודי, משא"כ אמירת ברכות השחר צ"ל לאחר נט"י דוקא, אבל לאחר נט"י, אפשר לאמרן ללא הכנות נוספות. ובענין זה באה לידי ביטוי מעלתו של יהודי - אשר מבלי הבט על כך שעדיין לא הכין את עצמו כלל לעבודת השם, שהרי זה עתה נייעור משינתו ("ער איז ערשט אויפגעשטאנען פון שלאף")... ואין לו אלא "נשמה באפו" בלבד (כאמור), מ"מ, לאחר שנטל את ידיו וכבר אין לו שייכות לטומאה - יש בכוחו ובאפשרותו לברך תיכף ומיד ברכות השחר!

ועוד ענין בזה: ע"י חגירת אבנט ניתוסף שלימות גם בהענין ד"להפסיק בין (ראשו ו)לבו לערוה". כפי שהוא בעבודת האדם, היינו, שנעשה ההפסק והפירוד בין המוח והלב ובין ענינים גשמיים וחומריים (שבבחינת ערוה), כמדובר לעיל שהתעסקות האדם בעניני עוה"ז צריכה להיות באופן ד"יגיע כפיך" בלבד, ואילו מוחו לבו צ"ל שקועים בענינים מעלים ורוחניים. ונמצא, שגם במעמד ומצב שחסרה אצלו שלימות ההפסק שבין לבו לערוה, שמוחו ולבו שקועים בענינים גשמיים וחומריים, בבחינת "יגיע ראשך" (ולא "יגיע כפיך" בלבד) - הנה גם אז יש בכוחו לברך ברכות השחר!". (תו"מ ח"ה ע' 83 ואילך)

תפילה

א. "העבודה הראשונה היא - ההכנה לתפילה: כיון שעומד להתפלל לפני הקב"ה הבלתי בעל גבול ובלתי בעל תכלית, והרי הוא - האדם - נמצא בגוף ונפש הבהמית, ובפרט כשמלוכלך על ידי החטא, א"כ כיצד יעמוד לתפילה ("ווי זאל ער זיך שטעלן דאווענען")? - לכן מוכרח הוא תחילה להשתחרר מכל עניניו ומכל מציאותו, ואז לעמוד לתפילה. ענין זה עצמו, העמידה לתפילה, עוד לפני שמתפלל, עוד לפני שהתחיל לומר "הודו" או "מה טובו", אלא עצם זה שחוגר אבנט ("ער טוט אן דעם גארטל") ועומד לתפילה - בענין זה לבדו יוצא הוא מעניניו, ונעשה מזוכך, דהיינו שיצוא מהמצרים וגבולים שלו". (תו"מ ח"ה ע' 226)

ב. "ולכן, הנה עוד קודם התפילה, לפני אמירת תיבות התפילה, הרי עצם חגירת האבנט והעמידה לתפילה – מהוה ניתוק ממציאותו ("אפריסן זיך פון זיין מציאות"), שהאדם מסתלק ממציאותו שלו ("טרעט אפ פון זיך") ועומד להתפלל אל הקב"ה". (תו"מ ח"ה ע' 278)

ג. "הנשואים נוהגים להתפלל כל התפילות בחגירת אבנט (וכן בעשיית כמה מצות וי"א בכו"ף², וצ"ע הטעם)". (ספר המנהגים ע' 8)

ד. "מובן שגם בזה נאמר כלל רבותינו שנראה המחלוקת, ואם אפשר לנהוג גם שם במנהג אנ"ש וכמובן באופן של שלום ונועם, כדאי העניין, ולשלול המחלוקת עבור ענין זה . . . בהנוגע לחגורה שגורעים הם בזה, יש להשתדל בכמה השתדלויות להתפלל דווקא בחגורה. ובפרט שבזה הענין דהכונן לקראת אלו קיין ישראל". (אג"ק כ"ק אדמו"ר חט"ז ע' יב)

ברכת המזון

ר' פאלע הכהן כהן הקפיד לחגור גארטל בעת ברכת המזון, והסביר: בעת התפילה, שהינה מדרבנן, חוגרים גארטל – קל וחומר בעת ברכת המזון, המחויבת מדאורייתא". (אוצר החסידים אה"ק ע' 297)

קריאת שמע שעל המיטה

א. "ק"ש שעל המטה יקרא במלבוש העליון ועם אבנט³ דוקא. כן קיבלתי

1) ראה אג"ק ח"י ע' וז"ל: "ובשאלתו להטעם להתחיל לחגור אזור לתפלה רק לאחר הנשואין. הנה אף שלא מצאתי בזה בפירוש, י"ל כיון שזהו מנהג חסידים . . . וענינו הכון לקראת אלקיך ישראל, שהוא ע"ד עטיפת טלית – פריסו דמצוה להמשיך עליו מלכותו ית'. . . מפני הצד השווה שבהנ"ל נוהגים להתחיל שניהם בתקופה אחת. והוא לאחר הנשואין וכמרומו בהנוגע לטלית בקידושין כט, ב. וי"ל עוד טעמים בזה, ואכ"מ. ולהעיר אשר בכמה מקומות כפולין נהגו לחגור אבנט גם לפני החתונה . . . אבל . . . אין אנ"ש נוהגים בזה".

2) ויש להעיר משיחת ר"ח חשון תשמ"ג: "באם יהי' חיוב לברך לפני קיום מצות צדקה, הנה אע"פ שהברכה עצמה יכולה להאמר ברגע כמימרא, הרי כאשר יהודי צריך להכין את עצמו לומר ברכה (ובפרט בשם ומלכות) – לובש הוא גארטל, ולפני כן הולך לטבול במקוה . . . ובינתיים – מי יודע מה יקרה עם העני הממתין לקבל צדקה". (תו"מ תשמ"ג ח"א ע' 382)

3) "ראוי לקרותה במעיל וכובע, והנשואים בחגירת אבנט – רבים מזקני החסידים דקדקו בזה, כמו הגרש"ז גרליק ז"ל. והטעם מובן ע"פ לשון אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע "ק"ש שעל המיטה היא, בזעיר אנפין, כמו הודיו שקודם צאת הנפש מהגוף. (היום יום ו' כסלו)". (סדר ק"ש שעל המיטה – גינזבורג - ע' 7)

ממורי הקדוש ז"ל". (מגיד דבריו ליעקב ע' תקפ)

העברת הסדרה

"אבי אדמו"ר נ"ע . . הי' מעביר (הסדרה - פענוחים) בלא אבנט, ובלא כובע עגול, וגם לא בבגדי משי, און אגעשפיעלט". (רשימת היוםנ ע' רכא)

הבדלה

"מבדילים עם כובע ומעיל והאברכים גם עם אבנט". (פרדס חב"ד 12 ע' 143)

ויתן לך

א. "לאמירת "ויתן לך" קם רבינו מהשולחן שעליו הבדיל, והלך לשולחן אחר. אמר "ויתן לך" בעמידה (וכן היה בתום חלוקת כוס של ברכה לאחרי יו"ט שחל בשבת) ובעת האמירה היה פושט האבנט שלו ומקפלו". (לקט מנהגי שבת ויו"ט - זליגסון - ע' 64)

ב. "בבית הכנסת היה הרבי אומר "ויתן לך" בעמידה וכשהוא חגור באבנט, אבל בביתו יש אומרים שהיה פושט אבנטו ומקפלו בעת האמירה". (פרדס חב"ד 12 ע' 147)

קידוש לבנה

"אחר הבדלה, קידוש לבנה - בחגירת אבנט ובסידור". (ספר המנהגים ע' 59)

חלוקת מצה

"כ"ק אדמו"ר שליט"א נוהג לחלק מצה שמורה ערב זה"פ אחרי מנחה כשהוא לבוש בבגד משי של שבת ויו"ט ובחגירת אבנט". (ספר המנהגים ע' 88)

סדר קרבן פסח

"סדר ואופן אמירתו [של אדמו"ר מוהרש"ב] ה"קרבן פסח": היה לובש הכובע העגול של יו"ט, ובגדי יו"ט, והיה חוגר עצמו בחגורתו". (לקו"ד ח"ד ע'

ל"ג בעומר פאראד

"ל"ג בעומר תשל"ו היתה הפעם הראשונה שהרבי יצא לפאראד חגור בגארטל". (התקשרות גליון דש ע' 12)

חלוקת לעקאך

"ערב יום הכיפור נוהג כ"ק אדמו"ר שליט"א לחלק לעקאך לכאו"א כשהוא לבוש בגד משי של שבת וחגור אבנט" (ספר המנהגים ע' 58)

תהילים בליל הושענא רבה

א. "שאלה: באמירת תהילים בהושענא רבה, האם צריכים ללבוש אבנט? כ"ק אד"ש: כן. שאלה: הרי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לא לבש אבנט? כ"ק אד"ש: אבל כאן, בארה"ב, אמר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר שצריכים ללבוש". (סעודת הושענא רבה תשכ"ז - יומן סוסיבר)

ב. "בשנת תרצ"ג אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א תהלים - בליל הושענא רבה - באבנט. וכן בשנת תרצ"ה". (רשימת היומן עם פענוחים ע' קסג)

מנורה

"מדליקין בחגירת אבנט, אבל בכובע ולבושים הרגילים". (ספר המנהגים ע' 70)

סעודת פורים

"מנהגי האדמו"ר: לנט"י, ברכות המוציא והמזון של סעודת פורים ואמירת הדא"ח לבוש "סויבלענע היטל" וחגור אבנט". (ספר המנהגים ע' 74)

פסק דין

א. "פעם, בעש"ק, הגיע יהודי לביתו של הרה"ג רבי אייזיק מוויטבסק זצ"ל, שחזר אותה שעה מבית המרחץ, ואמר לרבי אייזיק שהוא מעוניין לערוך אצלו כעת דין תורה. . התהרהר ר' אייזיק לרגע ואח"כ הסכים. הוא חגר את כובעו ואת הגארטל שלו והתיישב לעריכת דין תורה". (סיפורים חסידיים ע' 38)

ב. "הרה"ג ר' פרץ חן נהג לפסוק על פי דין ונמנע מפשרה. כשבאו לפניו

בעלי הדין, היה חוגר את האבנט ואמר: הנני לפסוק בעז"ה על פי דין תורה".
(תשורה אבני חן ע' 34)

שחיטה

"הרה"ח ר' אהרן אליעזר צייטלין שו"ב היה מדקדק לחגור באבנט כשהיה הולך לשחוט – שמעתי מבנו ר' יהושע העשל צייטלין שו"ב". (ליקוטי סיפורי התוועדויות – רמז"ג – ע' 417)

סנדק

"הרבי (מהורש"ב) נ"ע לא לבש גארטל בהיותו סנדק. והסביר שהרי כל ענינו הוא להבדיל בין לבו לערווה ואילו בברית הרי עושים מצווה באותו אבר". (מהרלוי"צ רסקין בשם הרב לנדא)

קריאת פ"נ

"לאחר תפילת הבוקר וחזרת הדא"ח – יקרא כל אחד פ"נ (כמובן בחגירת אבנט)". (אג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ד ע' קמג – לקראת יו"ד שבט תשי"א)

יחידות

א. "בכלל כשהיה בנו מהורש"ב נכנס אליו, גם שלא ליחידות, היה לבוש אבנט". (ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש עמוד 81)

ב. "פעם "שיחקו" הרש"ב והרו"א "רבי וחסיד" – כדרכם של ילדים לשחק בדברים שרגילים בהם, ומכיון שהיו רגילים לראות את החסידים שבאו לצ"צ, ליכנס ליחידות וכו', שיחקו גם הם ב"רבי וחסיד". מכיון שהרו"א היה גדול מהרש"ב – שיחק הרו"א את התפקיד של רבי, והרש"ב – את התפקיד של חסיד. חגר הרו"א אבנט כו', וגם הרש"ב חגר אבנט (כמנהג החסידים), ונכנס אל הרו"א, כדי לקבל ברכה". (תו"מ תשמ"ז ח"ב עמוד 304)

ג. "ולהעיר שלהיחידות היו הבחורים נכנסים עם גארטל מתחת למעיל וכידוע שבשנת תש"י כשהגיעו מרוסי' חמשה בחורים ונכנסו לרבי לבקש הדרכה לפני שיכנסו ליחידות אצל אדמו"ר הרי"צ, אזי בין היתר הורה להם הרבי לחגור אבנט מתחת למעיל העליון באופן שיכסהו. נולהעיר מהסיפור

הידוע אודות א' שלא הי' לו אבנט, והרבי אמר לו לגשת להבחורים, כי הם לובשים... – המו"ל]. (תשורה חן י"א אדר תשנ"ח ע' 11)

ד. "אם יש ללבוש אבנט? הרמ"ש שליט"א: לדעתי צריך לחגור אבנט אלא שאין צורך שזה יהי' דוקא מעל הבגדים באופן בולט ויכולים ללבוש גם מתחת למעיל". (ימי בראשית ע' 55)

ה. "חסידים כשהולכים אל השולחן הטהור של צדיקים או לקבל ברכתם לובשים החגורה מפני הכבוד" (לקח הקמח החדש סי' צ"א)

ו. "בערב ר"ח תמוז תש"י בהגיעו לאוהל, לפני השביל הקצר, הוציא אבנט משופשף מתחת לחולצה וקשר אותו לעצמו". (ימי מלך ח"ג ע' 1130)

ציור פני הרב

"הרבנית רבקה מספרת: [כשני שבועות הי' הציור בבית כ"ק חותני אדמו"ר ובכל יום ויום – מלבד ש"ק – הי' זקנך בא לכ"ק חותני אדמו"ר סוגר את הדלתות אשר גם חיים דוב ואלי' ליב – שניהם משרתי כ"ק אאזמו"ר – לא יוכלו לכנוס, מעמיד את הציור על השולחן וכ"ק חותני אדמו"ר הי' לבוש בגדים וכובע של שבת וחגור באבנט ויסתכל בה שעה ארוכה". (התמים ח"ב ע' [שפב] יא)

מספר סיפור מהרבי

"ד"ז הרה"ח הרח"א [הרב חיים אברהם] הי' אז בחלישות הבריאות, הוא לא זקן כ"כ בערך ששים וארבע או ששים וחמש שנה, רק לעתים היה סובל כאב לב, ולא היה יכול לסבול ריבוי הבגדים, וכמה פעמים מצאתיו יושב רק בחאלאט ויארמולקע בראשו. אבל מכיון שהיה מספר איזה סיפור מהוד כ"ק אביו כ"ק רבינו הזקן, או ממרונו הרב המגיד ומורנו הבעש"ט, או מכ"ק אחיו הוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר האמצעי, היה חוגר עצמו באבנט, ולובש כובע בראשו על גבי היארמולקע". (התמים ח"א ע' [קפ] כט)

קריאת מכתב מהרבי

"סיפורו של הרה"ח ר' זלמן סודקביץ . . כעבור מספר דקות צילצל הפעמון. הזרזתי לפתוח את הדלת אך הרבי שליט"א הקדימני. ידו של הדוור הושיטה לו חבילת מכתבים. הרבי שליט"א התיישב ובזריזות מיין את המכתבים כשהוא מחלקם בשתי קבוצות. כשהגיע למעטפה מסוימת נעשו פניו רציניות הוא חגר

מיד אבנט ובאימה ופחד פתח את המעטפה כשהוא עומד מלא קומתו. השמש זרחה מבעד החלון וקרן אור האירה על פניו הרציניות של הרבי. הבחנתי כי בשולי המכתב מצויה חתימת יד קדשו של הרבי ריי"צ נ"ע". (ימי מלך ח"ג ע')

(951)

שליחות הרבי

"י"ח שבט תשל"ו . . נכנסתי - יחד עם הר"ש מיידנציק שי' - לחדרו של ראש הממשלה, לבוש אבנט. הוא קידם את פנינו בחביבות ובקש אותנו לשבת. מיידנציק אמר לו שמקודם אני רוצה למסור את השליחות שלי אליו, ומכאן לבישת האבנט והעמידה". (מקדש מלך ח"ב ע' 476 - ממכתב הרב מרדכי מנטליק לכ"ק אדמו"ר)

קיום הוראת הרבי

א. "בתקופת המהפיכה ברוסיה לאחרי מפלתו של הקיסר, הורה כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע להחסידים להשתתף בבחירות שנערכו במדינה. ובהתאם לכך הגיע למקום שבו התקיימו הבחירות גם אחד החסידים שהי' מופשט לגמרי מהוויות העולם, ולא ידע כלל מה מתרחש במדינה - שהרי צריך הוא לקיים את ההוראה של הרבי, וכמובן לאחרי הקדמת טבילה במקוה וחסידות אבנט, כראוי לקיום הוראה של הרבי. לאחר שעשה מה שצריך לעשות בשביל הבחירות, כפי שהורו לו חבריו - ראה אנשים עומדים ומכריזים "הו-רה", ועמד גם הוא והכריז: "הו-רע, הו-רע, הו-רע"..." (תו"מ ח"ח ע' 49)

ב. "פעם סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר: החסיד ר' זלמן זלאטאפאלסקי, שהיה חסיד של כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, השתוקק מאד לראות את אדמו"ר מוהר"ש לאחרי הסתלקותו, והתייעץ בענין זה עם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ואכן, לאחר כמה וכמה ענינים והכנות רבות שהורה לו כ"ק אדמו"ר נ"ע (ואחת מהן - לישון כשהוא חגור באבנט) - בא אליו אדמו"ר מהר"ש בחלון. זהו סיפור שאירע עם חסיד מהדורות הקודמים ("אן אלטן חסיד")". (תו"מ ח"ג ע' 76)

בחורים

א. "האדמו"ר הרש"ב צוה שכל הבחורים בליובאוויטש יסירו את האבנט,

אולם כשבא ר' יצחק מתמיד לליובאוויטש והוא רק בן שבע עשרה, לא אמר לו להסיר את הגארטל, ולבש אותו". (שמועות וסיפורים ח"ג ע' 240)

ב. "הרה"ת ר' יהודה ליב גרונר סיפר: בשנת תשי"ג נכנסתי פעם לרבי . . ובאותה הזדמנות אמר לי גם אודות חגירת אבנט: "און די זעלבע זאך וואלט מען געדארפט איינפירן מ'זאל טראגן א גארטל אויך פאר די חתונה" (מהבר מצוה), כיון שאותו הטעם שלובשים אחרי החתונה קיים גם לפני כן, "נאר מען וועט זאגן אז איך פיר אריין פוילישע מנהגים, וועל איך ניט שפארן אויף דעם". (תשורה חן י"א אדר תשנ"ח ע' 11)

ג. "פעם אמר הרבי לא' ביחידות שבה' דברים ניכר ההפרש בין בחור דתו"ת לישיבה אחרת: בארד, פיאות, מקוה, ב' זגי תפילין וגארטל, ואם הוא יעשה זה יהיה א חסידישע בחור". (תשורה נאגל ל"ג בעומר תשנ"ז ע' 117)

ד. "כ"ק אדמו"ר מהר"ש הי' חגור אבנט מגיל בר מצוה"⁴. (ס' התולדות כ"ק אדמו"ר מהר"ש ע' 12)

חתן

"תחת חופתו וכן בתפלת המנחה שלפני זה ומחופה ולהבא מתפלל חגור אבנט". (ספר המנהגים ע' 76).

משי

א. "ב"ג' אחרי ת"ק יו"ד פק"ק ליטין. לביתי היקרה יראת ה' היא מ' אדילי תחי'. למסור לנאמן ביתי מ' נחמן נ"י כי שכחתי את האבנט המשי של ש"ק ע"כ יאבה נא לשלוח אותו אלי ע"י איש נאמן. דברי אביך דו"ש ישראל בע"ש ממעזבוס. שלום לכל ב"ב יח"נ". (התמים ח"א עמוד [קעג] טו)

ב. "ובאמת לאמיתו, הלא בחוש אני רואה עלם יקר הערך, למדן מופלג, ירא אלקים באמת, חגור באבנט משי . . בדרך הילוכם עם החתן, נכנס רבינו הקדוש שליט"א ביחידות עם החתן להחדר הקטן אשר סמוך הוא למקום מושבה של הכלה, להלבישו בכבודו ובעצמו את הקיטל הקדוש הנעשה מחלוקו של רבינו

4 להעיר אשר "בהיות כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב בן תשע שנים, בערב יוהכ"פ בכה שחפץ להתפלל באבנט ביוהכ"פ. ונתנו לו אבנטו ועמד על מקומו כל יוהכ"פ באבנט בתפלתו". (רשימו"ד ע' 161)

הגדול נבג"מ זי"ע זצלה"ה ולחגור אותו באבנט של משי אשר הכין עבורו".
(יומן רא"ח אלטהויז)

ג. "לרבי⁵ היה אבנט מיוחד לשבת⁶, ממשי עבודת יד". (פרדס חב"ד חוברת 11 ע' 2?)

ד. א' התלונן לכ"ק אדמו"ר שכיון שהאבנט נעשה ממשי זה נשמט הרבה, והרבי אמר לו וואס ארט דיר אז א איד איז ניט מסיח דעת פון א מצוה. (מפי השמועה)

שרוול

א. "הרה"ח ר' דובער חן ע"ה מסר בשם הבעש"ט שאין להכניס את השרוול מתחת האבנט"⁷ (היינו בתפילת שחרית כשאחד הידים אינו נמצא תוך השרוול). (התקשרות גליון תשב ע' 19)

ב. "הרבי ניגש פעם לאברך שלא הקפיד על הנהגה זו [שלא לחגור הגארטל ע"ג השרוול], ומשך מעט את שרוול חליפתו מן הגארטל"⁸. (אוצר החסידים אה"ק ע' 311 בשם אברהם מיכאל הלפרין)

ג. ר' אייזיק [הומליער] ראה פעם איש מתפלל והשרוול השמאלי אינו תחת האבנט אלא מעליו, בא ר"א, גזז את השרוול בה בשעה". (רשימות סיפורים מרח"א מישולבין ח"ב ע' 46)

על המעיל

"מנהגנו שהאבנט חגור על המעיל". (קר' רמ"ח אותיות אות מא)

5) מרת רבקה דובינסקי ע"ה (אם זקנתה של הכלה תחי") היתה לה הזכות לתפור חגורת משי עבור כ"ק אדמו"ר.

6) "ויש אנשי מעשה מדקדקים שלא ללבוש בשבת מכל מה שלבש בחול אפילו אזור". (שו"ע אדה"ז אר"ח סי' רס"ב סעיף ג)

7) "א שהוא סגולה לעשירות, כי יד מורה על ענין הפרנסה ולא רוצים צו פארקוועטשן אותו.

8) ויש ששמו לב שהרבי לא נזהר בזה ולא נמנע מלכרוך על השרוול. (הרלו"צ רסקין)

מהודק

"כשאדם מתפלל צריך שיהא האזור דבוק במתניו"⁹. (ס' חסידים סי' תשע"ג)

אורכו

"זכורני שהיה בו [באבנט כ"ק אדמו"ר מהורש"ב] כדי להקיף ב' פעמים כמו האבנט של משי התמידי שלו . . . ובודאי היה זה עפ"י הוראת בנו אדמו"ר בעת מעשה. והטעם בודאי כדי שיהיה כאבנטו של כה"ג אשר היה כדי להקיף ב' פעמים סביבו . . . וכמדומני שכולם נוהגים שהאבנט שלובשים לתפלה הוא ארוך כנ"ל (לא כמו שראיתי בפולין שהרבה לובשים חגורה כזו שיש בו כדי להקיף אף בדוחק רק פעם אחד)"¹⁰. (אשכנתא דרבי ע' 53)

כנגד אצילי ידיו

א. "מאי לא יחגרו ביזע (יחזקאל, מד, יח) אמר אביי לא יחגרו במקום שמזיעין כדתניא כשהם חוגרין אין חוגרין לא למטה ממתניהן ולא למעלה מאציליהן אלא כנגד אצילי ידיהן (פרש"י - על צלעותיהן כנגד המרפק)"¹¹. (זבחים י"ח ע"ב)

ב. "כ"ק אדהא"צ מבאר בשער יוהכ"פ, שיש שלשה מיני חגורות: אזור, חגורה. ואבנט. (א) אזור הוא על המתנים, כמ"ש חגור אזור על מתניו". (ב) חגורה היא על הבטן. (ג) אבנט - הוא על הלב, אצל אצילי ידיו, כמ"ש לא יחגרו ביזע, במקום זיעה. ומבאר, אבנט הוא במקום הלב שיהי' המשכת המוחין ללב. ולכן אבנט הכה"ג הי' ארכו ל"ב אמות, הוראה שצריך שיהי' המשכת המוחין ללב.

⁹ וע"ש ש"בשבת כשהולך ברשות הרבים אם לא ידביק אזורו במתניו, הרי הוא שלא לצורך עליו". (ס' חסידים סי' תשע"ג)

¹⁰ ראה בנוגע אורך האבנט מבגדי כהונה לקו"ש חל"ו ע' 159 וז"ל: "זהו גם הטעם ש"אורכו ל"ב אמה, מקיפו ומחזירו כרך ע"ג כרך", היינו שאינו מסתפק בהכנה דרכיית האבנט סביב כל גופו פעם אחת אלא "מקיפו ומחזירו כרך ע"ג כרך" כו"כ פעמים שבזה מודגשת המסירה והתנינה להקב"ה בתכלית השלימות מצד עצם הנשמה בחי' יחידה".

¹¹ "ראינו אצל כ"ק אדמו"ר שדייק לחגור את האבנט בשעת התפלה כנגד אצילי ידיו, למעלה יותר ממקום שהעולם חוגרים". (חקרי מנהגים ח"א ע' ד הערה 7)

ואפשר לומר שחסידי פולין חוגרים האבנט על המתנים כמבואר באגרת הקודש סימן א', אמונה נקראת מתנים שמעמידים את כל הגוף. ולהיות שחסידי פולין, העיקר אצלם הוא אמונת צדיקים, והצדיק מחויב להחזיק אותו, הן בגשמיות, והן ברוחניות, לכן חוגרים על המתנים. יראי אשכנז, שחפצים לצאת דעת המחבר (עיין במחצית השקל במקומו מצד הכון וכו' וגם בגמרא שבת דף י' ועיין בתוס' ורא"ש) שיש הידור מצוה לחגור באבנט. הם חוגרים על הבטן להבדיל בין פלגא דלעילא – אברים הפנימים – לפלגא דלתתא – אברים החצונים. חסידי חב"ד חוגרים כמו אבנט דכה"ג וכה"ד – במקום הלב, המשכת המוחין במדות ולהיות המוח שליט על הלב". (רשימות דברים ח"ב ע' סג).

ב' אבנטים

"ובפרט כשמנהגו (של חבירו) לחגור ב' אבנטים [שוה"ג: כמו הכהן גדול שהי' חגור באבנט על הכתונת, ובחשב האפור (שאף שהי' מחובר לאפור ה"ה שם לבד", חגורה) על המעיל – ודוגמתו בכאו"א מישאל, "ממלכת כהנים", "כהנים גדולים" (בעה"ט יתרו יט, ו)], אבנט א' מבחוץ ואבנט א' מבפנים, כדי להיות חגור באבנט כל היום, וללא חשש דמחזי כיוהרא". (תו"מ תנש"א ח"א ע' 209 הערה 51)

חגור תמיד

הרבי הריי"צ היה אומר על חתנו כ"ק אדמו"ר שלושה דברים: אינו ישן מיום חמישי הערב עד יום ראשון, תמיד חגור בגארטל¹² ואין ספר מספרי הקודש שאינו זוכר את עמוד השער שלו. (מפי השמועה)

לא לקפל

"כ"ק אדמו"ר אינו מקפל את הגארטל שלו, רק מחזיר אותו למקומו. פעם שאל אותו ר' בערל בוימגארטן ז"ל למה הוא לא מקפל את הגארטל כמנהג פולין, וענה: וואס דארף מען פארדרייען אז מען קען מאכן גלייך?". (וואס געדיינקסטו" ע' 63)

12) להעיר מלקח הקמח החדש "המנהג בין החסידים שהשוכי"ם שלהם הולכים החגורה כל היום, וכן הרבה צדיקים נהגו כן".

בית הכנסא

"שמעתי מהררי"ל ביסטריצקי ששמע בעצמו מפה קדשו של כ"ק אדמו"ר שאין להכנס לבית הכנסא באבנט". (הערות התמימים ואנ"ש דמאריסטאון גליון טו (תשיז) ע' 17¹³)

חסיד

"וויבאלד אבער אז איצטער זיינען שוין בטל געווארן די אלע חששות, ווארום אדרבה, מ'זעט אז חסידות האט גע'פועל'ט דעם ענין פון הידור אין קיום המצוות. ווען איינער לייגט צוויי פאר תפילין, זאגט מען אז מסתמא איז ער א חסיד, ער גייט מיט א גארטל, "הכון לקראת אלוקיך ישראל", זאגט מען אז מסתמא איז ער א חסיד". (שיחור"ק תשל"ח ח"ז ע' 486)

חגורה פנימית

"וואס איז מען פאר חסידים, אז מען לערנט ניט קיין חסידות און מען דאווענט ניט כדבעי בעבודה פנימית, מיא טראגט א גארטל, דאס איז זייער גוט, הלואי וואלט געווען א חגורה פנימית, אז מיא זאל ארום געגארטלט זיין מיט אותיות פון תורה, ווי מען האט א פולע מאל אין דעם גערעדט". (סה"ש תרצ"א ע' 208)

קבלת פני משיח

"ויש לחקור האם יברכו שהחיינו על ביאת משיח צדקנו - דלכאורה, אם מברכים שהחיינו על כל שמחה, בודאי יש לברך שהחיינו על השמחה הכי גדולה דביאת משיח צדקנו. וכאמור בודאי ידונו בכהנ"ל בעת הכינוס תורה, ועוד ועיקר - שהדיון בכהנ"ל בקשר לביאת משיח צדקנו יהי' באופן שחדורים באמונה ובטחון שמשיח צדקנו בא תיכף ומיד ממש ללא שהות זמן כלל, גם לא שהות זמן לחגור אבנטו [ועאכו"כ שהות זמן שאילת אבנט מחבירן] כדי להיות מוכן לקבל פני משיח צדקנו!". (תו"מ תנש"א ח"א עמוד 209)

---

13) ראה לקט ציונים והערות לשו"ע אדה"ז ח"א ע' 22 וע' 194 וזה מכיון שלפי מנהגינו לובשים האבנט רק בזמן התפלה.

בין לבו לערוה

"פעם הביא הב' חיים שאלגא (מעיר פעסט), אתרוג יפה מאוד מפעסט. תמורת תשלומין ביקש מכ"ק רבינו זי"ע [ר"א מבעלזן] גארטל ישן שלו. כאשר מסר לו כ"ק רבינו זי"ע הגארטל אמר לו שהאבנט עשוי להבדיל לבו מן הערוה, ולכך יראה לקיים בשלימות ענין לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם שלשם ענין זה מיועד הגארטל". (אגורה באהלך ע' קיב)

א רעכטער איד

"בשם הה"ק הרי"ם מגור זצל"ה מה שמברכין אוזר ישראל ועוטר ישראל מה שאין נזכר בשום ברכה תיבת "ישראל" ואמר אוזר הוא אבנט ועוטר הוא כובע ובזה הוא נקרא ישראל א רעכטער יוד". (שיח שרפי קודש ע' ריג)

א קליינער אפיקורס'ל

"ווער עס פרעגט מה העבודה הזאת לכם, וואס איז דאס פאר א עבודה, עס איז דאך ניט מוכרח ע"פ דין, פארוואס דארף מען זיך וואשען צום עסען דריי מאל אויך יעדער האנט, פארוואס דארף מען גיין אין א גארטעל, פארוואס דארף מען גיין אין וואסער, - דארף מען וויסן אז בא אים איז דא א קליינער אפיקורס'ל". (לקו"ד ח"ג ע' 860)

א פייג

"פעם אחת אמר בדרך צחות, ויתפרו עלי תאנה ויעשו להם חגורות ואמר, החסידים היו רגילים תמיד לשאת חגורה על בגדיהם ותכליתה היא לאסור את הגוף לשום מסג ורסן לתאותיו שלא יתפרצו יותר מדאי ואדם הראשון בטרם שהיתה לו חגורה לא ידע לשום מעצור לתאותו ונכשל אכל מעץ הדעת ובעשותו לו חגורה מעלי תאנה בעזרת החגורה יכול לשום מעצור לתאותו עוד. וסיים דורך די גארטעל האט ער געוויזען דעם יצר הרע א פייג". (תפארת ישראל ע' מח)

לקט סיפורים

א. עבודתו של ר"י מתמיד הי' להפליא, הוא לא הי' ישן בהי"ב ימים מח"י אלול עד ר"ה (כמובן שהתנמנם כו' אבל לא הלך לישון) והי' מתוועד בכל לילה (מר' ישראל פרידמאן).

ב. הי' תקופה שמשפחתו של ר' אלטער סימחאוויטש התגוררו בחברון והישיבה היתה בירושלים עיה"ק, והוא הי' לן בירושלים בש"ק. בליל ש"ק הי' מאריך בתפילה ובחור א' ליווה אותו הביתה. הבחור נכנס להבית עם ר' אלטער, זה הי' כבר אחרי חצות הלילה, וראה שעל השולחן אין הרבה אוכל רק קצת חלה וקצת דג ושאל אותו לפשר הדבר ור' אלטער ענה אז פאר א ליובאוויטשער משפיע איז דאס אויך צופיהל. הבחור שאל אותו הרי זה הלכה בשו"ע מצוה לענגו כו' והשיב ר' אלטער שבסעיף הראשון בשו"ע כ' שצריך מורא האבן פאר דעם אויבערשטן ולמי שמקיים הלכה זו נאמרה גם ההלכה אודות מצוה לענגו וכו' (מהנ"ל).

ג. כשנודע לר' אלטער סימחאוויטש שכ"ק הריי"צ מגיע לביקור באה"ק איז ער אינגאנצן צורודערט געווארן וכמה שבועות אחרי שהרבי עזב איז ער ניט געקומען צו זיך (מהנ"ל).

ד. פעם התאכסן כ"ק הריי"צ בביתו של רב"ש כהן במוסקווא ובנו פאלע שהי' אז בחור צעיר שימש אותו, בשבת השני' ששהה שם ביקש ממנו כ"ק הריי"צ שיתן לתוך צלחתו רק א הארעלע טשאלענט ווייל טשאלענט לאזט

מען נישט איבער ובשבת שעבר הגיש לו צלחת עם הרבה טשאלענט וסבל מזה כל השבוע (מר' מיכל ווישעצקי).

ה. ר' איטשע דער מתמיד הי' מתענה הרבה, בלילה התוועד לפעמים, אח"כ הי' עורך תיקון חצות, אח"ז למד עד חמש בבוקר, ואח"כ כאילו אמר לעצמו נו מ'דארף זיך גרייטן צום דאווענען והי' שוכב על ספסל למשך שעתיים (שהיינו שהשינה הי' כחלק מההכנות לתפילה). פעם שאלו אותו וואהין ווילסטו דערגרייכן? וענה שרוצה שעכ"פ ענין אחד אצלו יהי' מיט אן אמת, עס זאל זיך ריידן א ווארט אמת (מהנ"ל).

ו. א' מאנ"ש בקראון הייטס, לא הי' לו הרבה כסף אבל מזמן לזמן הי' מרויח קצת כסף, ואז היו אלו שהיו מגיעים אליו לגמילת חסד וכשהגיע מועד התשלום לא היו פורעים בזמן והיהודי הזה הי' עוצר את הרבי באמצע הליכתו ומבקש מהרבי שיעזור לו בגביית הכסף. פעם אחת בטוענו להרבי שלא משלמים לו אמר לו הרבי "איז וואס ווילסטו?" אמר הלה "אבער איר קענט דאך!" והשיב לו הרבי "דו ווילסט ניט אז איך זאל ווייזן וואס איך קען" (מהנ"ל).

ז. בלנינגרד היו כל הבתים בנויים באותה צורה, דהיינו פרוזדור באמצע ומתוך הפרוזדור היו פתחים לכל החדרים בהצדדים, וכך היתה הצורה של ביתו של כ"ק הריי"צ. ליד חדרו של כ"ק הריי"צ הי' חדרה של הרבנית חי' מושקא. פעם הגיע מתנגד אל כ"ק הריי"צ וקרא תגר על החסידים שמדברים באמצע התפילה וקריה"ת וכו'. הדיבורים של המתנגד היו בצעקות והרבנית חי' מושקא שמעה את הדיבורים. כשיצא המתנגד נקשה הרבנית חי' מושקא על הדלת וכ"ק הריי"צ הכניסה (ופרצה בכי?) וטענה לאבי' שחסידים הרי לא רואים אחד את השני כל השבוע ולא מדברים זה עם זה כל השבוע, ואם אחד זקוק לטובה ועזרה הרי חבריו לא מודעים לזה, ורק בש"ק בביהכנ"ס אפשר לדבר קצת זע"ז, ולכן לא יתפעל מהמתנגד. כ"ק הריי"צ חי"ך. חסידים אמרו אז דער רבי זאל זיין געזונט און שטארק אבער בתו חי' מושקא תהי' הרבנית העתידה (מהנ"ל).

ח. ר"מ פוטערפאס נכנס פעם ליחידות וכ"ק קרא את הפתק ואח"כ שאל אותו איז וואס ווילסטו ור"מ הצביע אל הפתק ושוב שאל כ"ק ושוב הצביע אל הפתק וכן פעם שלישית ואמר לו כ"ק "דאס איז נוסח, דאס איז נוסח, אבער וואס ווילסטו?" (מהנ"ל).

ז. בהזדמנות מסוימת אמר ר' יונה פאלטאווער לר' מענדל פוטערפאס שיש לו משהו להגיד לו אבל אין כאן המקום, אך הוא הפציר בר' יונה עד שאמר לו ר' יונה שהוא (ר' מענדל) לוקח יותר משקה מהדמעות שמוריד בקשעהמ"ט וע"ז מגיע לו עונש. לאחר תקופה קצרה אסרו את ר' מענדל בשפאליערקע, כשיצא אחרי עשר שנים אמר בהתועדות שעכשיו יכול לקחת יי"ש בל"ג בגלל הדמעות הרבים ששפך בעת היותו בתפיסה (מהנ"ל).

י. התועדות חסידים הוא כמו בבית המרחץ שכל אחד יש לו מקום בגבו שהוא אינו יכול להגיע לשם בעצמו און ער דארף אנקומען אז א צווייטער זאל אים רייבן וכן הוא ענין ההתועדות שאיינער גיט אריין דעם צווייטן שהוא בעצמו לא הי' מגיע להביטול בלי הביטוש של השני (מהנ"ל).

יא. פעם ראה ר' מענדל איך שא' מק.ג.ב. מכה יהודי, ניגש אליו ר' מענדל ותפס מידו השבט והכהו על ראשו וברח והתחבא בהשלג ורדפו אחריו וחיפשו אותו והיו מאוד קרובים אליו ותחבו בחרבותם בתוך השלג, אבל לא הצליחו לגעת בו. אח"כ הגיע להתועדות ולא אמר שום דבר ממה שקרה (מהנ"ל).

יב. מספר ר' זיסל פיקרסקי: כמה מההורים הרוסיים של הבחורים שלמדו בסעווען סעווענטי התלוננו לכ"ק על זה שבניהם מהדרים מצד אתכפיא שלא לאכול בבוקר לפני התפילה (מכיון שהיו רוסיים דאגו מאוד לבריאות בניהם והבינו בטוב טעם ודעת וואס עס מיינט צו הונגען). כ"ק אמר להם שאם הם רוצים לעשות אתכפיא זאלן זיי שיטן זאלץ אויף די מזונות. אני הייתי מהדר שלא לאכול לפני התפילה ואבי סיפר על כך להרבי והרבי אמר לו להגיד לי אז דערפאר וואס איך עס פארן דעווענען זאל ער אויכעט עסן פארן דאווענען.

יג. המנהג שבש"ק במנחה אומרים קדיש אחרי הגבהה וכו' הי' הוראה מכ"ק הריי"צ אל ר' בערל חסקינד (מר' לייבל פוזנר).

יד. פעם אחרי שסיים ר' זלמן משה את התפילה באריכות הגיע להתועדות ונטל את הפארבייסן וזרקם על הרצפה ודרס על הפארבייסן, ור' משה גורארי אמר שזלמן משה איז פשוט געווען שיכור פון חסידות (מר' שלום פלדמן ע"ה).

טו. כשר' שניאור דער רב הגיע לליובאוויטש בפעם הראשונה אחרי שנתמנה לרב, אמר לו כ"ק הריי"צ שמאן מלכי רבנן, איז אויב דו ביסט א רב בין איך ממ"ה (מהנ"ל).

יז. אחר שנדפס קונטרס התפילה נכנס הרשב"ץ אל כ"ק אדמו"ר נ"ע ושאל אותו בשביל מי נכתב הקונטרס (שהרי בתחילתו מדבר שם במדריגה נעלה מאוד לאסתכלא ביקרא דמלכא בעריבות ומתיקות ותענוג וכו') והשיב כ"ק אדמו"ר נ"ע, בשביל אברהם דודין. ואעפ"כ למדו בו כל הבחורים והיתה התעוררות גדולה וכו' (מהנ"ל).

יז. על ר' אברהם דוד הנ"ל סיפר ר' שמואל לויטין, שבליובאוויטש הי' עומד בהחדר שבו תלו את המעילים וכו' והי' חושב ומתבונן ומעמיק בדא"ח ולא הרגיש כלל בהנעשה סביבו עד כדי כך שגם כשהרבי עבר לא הרגיש כלל (מהנ"ל).

יח. כ"ק אדמו"ר נ"ע אמר פעם לאיזה מלמד שיתפלל באריכות לא רק בשבת אלא גם בימי שני ומישי, התנצל המלמד שאין לו זמן אז כי הוא חייב ללמד, אמר לו כ"ק אדמו"ר נ"ע, גערעכט ביסטו אבער שכל איז דאס נישט (מהנ"ל).

יט. ר' מענדל פוטערפאס ראה את כ"ק אדמו"ר הריי"צ נוסע ב"דראשקע" עם ר' חאטשע פייגין, ר' מענדל הי' איש גבור און איז נאכגעלאפן, וראה שהם עצרו באיזה בית (של אינו חסיד, כיון שהי' נראה ווי א בעלהבית'ישער שטוב) ונכנסו. כ"ק הריי"צ לבש א ווייסן שאל, הבעה"ב ניגש להסיר את מעילו של כ"ק הריי"צ, והי' שם ברי"מ, והריי"צ הי' הסנדק, אחר הברי"מ הוציא הריי"צ מזונות מה"סעטשל" שלו (דהיינו שלא סמך על הכשרות). ואמר, היינט איז צוגעקומען א איד דארף מען דאס אפציילן מיט געלט והעמיד קערה על השולחן וידידיו של בעל השמחה נדבו, אח"כ ביקש ממנו הריי"צ בדרך נימוס שהוא צריך לילך, והבעה"ב הלביש את המעיל להרבי (מרי"ב חייקין).

כ. ר' אברהם מאיור העיד אז די רייכע המשכים של כ"ק אדמו"ר נ"ע היו בהתקופות שהתמימים האבן זיך געקאכט בדא"ח, וכשלא הי' כ"כ קאך לא הי' כ"כ עמקות בהמאמרים (מהנ"ל).

כא. הי' אחד שנשברה רגלה של בתו, והודיע ע"ז להרבי, והרבי אמר שאם הי' מודיע בשו"ט האט ער דאס געקענט פארשפארן (דהיינו שמן השמים נשברה רגלה לגרום שיכתוב להרבי) (מהנ"ל).

כב. הי' בחור (לא ליובאוויטשער) ששאל את הרבי האם יגדל זקן, והרבי

שלח אותו אל הרש"ל, רש"ל חשב לעצמו שאם הרבי שולח אותו אלי מסתמא איז דער ענטפער ניין ווייל אויף יע דארף דער רבי מיר ניט. הרבי שאל אח"כ את הרש"ל מה ענה להבחור ולשמע תשובתו אמר לו הרבי גוט, בא מיר איז ער דאך א זיידע (הכוונה להצ"צ) איז מיר שווער אים זאגן ניין (מהנ"ל).

בג. הי' תקופה שלבושי התמימים היו קרועים (בתקופת כ"ק אדמו"ר נ"ע היו הולכים בבגדים קרועים אבל בתקופת כ"ק הרי"צ רצו לשנות את זה) ור' סעדי' ליבעראווי הי' בחור מבוגר אז ותפר א לאטע על החליפה שלו וכ"ק הרי"צ אמר לו: סעדי'! האסט מיר מחי' געווען (מהנ"ל).

כד. פעם שלח אחד מכתב לר' חאניע מרוזוב וחלק מהמכתב הי' צריך להפריד ולקרוע, ולתת להרי"צ, הקריעה לא הי' ממש ישר ודעת הרי"צ לא הי' נוחה מזה (מהנ"ל).

כה. פעם הבחין כ"ק הרי"צ שבגדו של ר' חאטשע פייגין אינו נקי, והוכיח אותו ע"ז, והמשיך הרי"צ לומר אי וואס בא מיר (בבגדי) איז דא א כתם (והכתם הי' כ"כ קטן שבקושי הי' ניכר), איז דאס אלס האט א כוונה (מהנ"ל).

כו. מספר ר' לייבל שפירא: על זה שכנעני פירושו סוחר, ציינתי ללקר"ת ששם מביא פסוק ע"ז, כי חשבתי שאע"פ שיש פירש"י שכנעני פירושו תגר בכ"ז עדיף להוכיח מפסוק מפורש, אבל כ"ק כתב "האם אין אחד מכם לומד חת"ת?!"

כז. כשהי' השריפה בא' הדירות 788 ליד 770, כ"ק בא ברכבו ואמר לאמיר צווייגן זעהן וואס טוט זיך, וניגש כ"ק להבנין ועמד שם קרוב לחמש עשרה מינוטין ופניו הק' הרצינו מאוד, ונכנס בהליכה מהירה ל770 ופתח הדלת בעצמו בחוזק, והפטיר "מ'צעברעכט מיינע בנינים, ווער איז אחראי? (או ווער נעמט אחריות?)" (כי המכבי רש שברו קירות) ונעמד בחוץ עד שעזבו אחרוני המכבי אש (מר' שלום בער לויטין שהי' נוכח בשעת מעשה).

כח. לתשרי תשכ"ח הגיעו הרבה אורחים מאה"ק. הא' ההתועדויות דתשרי אחרי השיחה הראשונה נעמד ר' ישראל קוק שישב בהשולחן נוכח הרבי (ליד רז"ש דווארקין, ר"א מאיור וכו') והתחיל לדבר אל הרבי, ומתוך ככיות. וכולם שרו וניסו להשתיקו אבל הוא התעקש והמשיך לדבר. והרבי הסתכל עליו במבט מיוחד. אחרי השיחה השני' שוב עמד ר' ישראל ודיבר אל הרבי ושוב

ניסו להשתיקו. וכן אחרי השיחה השלישית, שאז הנסיונות להשתיקו גברו, ושרו ניגון שמח של ר' פיניע אלטהויז, והוא צעק אל הרבי והתלונן ששרים פיניע'ס ניגון ומבלבלים, והרבי אמר לו, ר' ישראל ווער פון זיי נישט נתפעל (מהנ"ל).

כ.ט. מספר ר' מענדל מרוזוב: כשהייתי ילד בן תשע שלחו אותי מהבית בלנינגרד אל נעוול עם אחי הירשל שהי' בן שבע, המלמד שלנו בנעוול הי' ר' אלי' וואלוצקי, בימי ששי וש"ק לא היו לימודים רק המלמד סיפר סיפורים אודות הרביים וכו'. בלילה לא הי' לנו מקום לישון והיינו ישנים על הכסאות.

לקראת חודש תשרי נסעתי הביתה עם החסיד ר' לייבל ליפסקר שהי' אז בחור כבן תשע עשרה. והנסיעה ברכבת מנעוול ללנינגרד נמשכה כשתים עשרה שעות והתפללנו שחרית על הרכבת. ר' לייבל קרא אותי ושאלני אם התפללתי שחרית ועניתי בחיוב, אמר לי ר' לייבל שדילגתי בתפילתי, אני ידעתי בעצמי שלא דילגתי ושאלתי את לייבל מאיפה יודע הוא שאני דילגתי, אמר לי לייבל שיש אותיות בהסידור שלי וואס לייכטן ויש אותיות שהם פינסטער, אז אני האמנתי לו באמונה שלימה ושאלתי אותו א"כ מה עלי לעשות והורה לי להתפלל עוה"פ וכן עשיתי.

אני רצתי מקרון לקרון ובא' הקרונות ראיתי יהודי זקן עם זקן לבן ארוך והוא ביקש ממני לספר לו סיפור וסיפרתי לו סיפור ששמעתי מהמלמד שלי אודות אדה"ז שמתנגד הגיע אליו והתלונן שחתנו שמלכתחילה הי' מתנגד הי' יושב ולומד כל הזמן ועכשיו שנעשה חסיד הפסיק ללמוד ואדה"ז הסביר לו שלפני שנעשה חסיד לא למד לשמה אלא הי' יושב בהחדר וכששמע א קראץ פון טיר הי' פותח גמ' ומתחיל ללמוד כי חשב שזה אתה אבל באמת הי' חתול, אח"כ עוה"פ שמע משהו אז מיד פתח את הגמ' וכו' ולפועל הי' זה משהו אחר וכן כששמע שאתה נכנס מיד פתח את הגמ' אבל כשיצאת מהחדר הפסיק ללמוד אבל עכשיו הוא לומד לשמה וכל פעם שאתה נכנס הוא סוגר את הגמ'.

כשבאתי הביתה, אחי הירשל נחלה ונפטר ביום ב' דר"ה. משך זמן אח"כ כשטיפלתי באחי שלום שהי' ילד כבן שתים-שלש קרא לי אבי ושאל אותי מה סיפרתי לר' מאיר שמחה ואמר לי שהאיש הזקן הזה שראיתי על הרכבת הי' ר' מאיר שמחה חן והוא זייער א חסידישער איד, וחזרתי לו על הסיפור, ובצד החדר ישב שם ר' שאול בער זיסלין (שאח"כ נעשה למחותנו של ר' מאיר שמחה) והקשיב להסיפור וחיוך עלה על שפתיו כל כמה רגעים. אח"כ

שאלתי את אבי מאי האי ואמר לי ששאל בער אמר לו ששמע את הסיפור הזה מהרבנית שטערנא שרה שאמרה ששמעה את זה מרמ"ש חן ששמע את זה ממענדל חאניע'ס.

כ.מ. מספר ר' מענדל מרוזוב: למדתי אצל ר' חאטשע הימלשטיין כשהייתי ילד בנעוול והי' א געשמאקער מגיד שיעור. פעם אמר בנוגע הבית מדרש לרבנים שהי' בנעוול, שהיום יש מאשינאווער רבנים, דכמו מאשינאווער מצות שאינם כמו מצות עבודת יד שיגיעים בעשייתו און מ'שוויצט און מ'קנעט וכו' אלא מכניסים קמח מצד אחד ומצד השני קומט ארויס א מצה, כך הרבנים היום אינם יגיעים בלימוד ש"ס וד' חלקי השו"ע, אלא נכנסים להכולל אן עם הארץ און מ'קומט ארויס א רב, משא"כ הבית מדרש לרבנים מ'הארעוועט און מ'שוויצט וכו'.

כ.נ. מספר ר' מענדל מרוזוב: בנוגע היארצייט של אבי, הנה עד תשי"ג האבן מיר ניט געפראוועט יארצייט כי לא ידענו אויף ווען צו באשטימען היארצייט. על אף שפעם אמר לי א' בשם אהרן קוזניצוב ששמע מגוי באיזה מחנה, שבלילה הזה שנאסר אבי אסרו תשעים רעליגיעזער יהודים בלענינגראד ולאחר כמה שבועות האט מען זיי אלע אויסגעשאסן. הגוי אמר איזה יום זה הי' בתאריך הלועזי והתאריך הי' מקביל לח' ניסן בלוח העברי, אני לא קיבלתי את משום מה.

בנוסף לכך, סיפר לי יהודי בשם זאבין (אח"כ שינה את שמו) ממונטריאל שאיזה גוי סיפר לו שהוא הי' אסיר ע"י הנ.ק.וו.ד. אבל גם עבד בשבילם והוא ישב בחדר הסמוך להחדר שהכניסו את אבי ואמרו לו להתוודת והוא אכן התוודה, ואח"כ הכניסו את אחי שמואל (שהי' א בעל מדריגה, און אויסגעטאן מעוה"ז) ושאלו אותו אם אבי הוא אביו, (כי לאבי הי' שם מזוייף) ושמואל ענה שאינו מכיר, אבל אבי אמר לו שהוא כבר התוודה והוא ג"כ יכול להתוודת (כי אין נפק"מ כן להתוודות או לא להתוודת) אבל שמואל חשב שהנ.ק.וו.ד. כופים אותו שיאמר כן והוא לא התוודה והם האבן אים געשאסן לעיני אבי, ואח"כ רצחו גם את אבי וזה הי' בח' ניסן. וגם זה לא נתקבל אצלי עד כדי כך שאפי' לא סיפרתי לאחיי אודות זה.

בתשי"ג נכנסנו ליחידות לכ"ק אני ולהבחלח"ה אחיי משה ושלום, ושאלנו מה לעשות וכ"ק אמר קודם כל שהאמא תקבל היתר עגונה מרב (והלכנו להגאון ר' משה פיינשטיין) ובנוגע ליארצייט אמר כ"ק שנעשה על פי וואס מיר

האבן געהערט לעצטנס. אני לא תפסתי כוונת כ"ק וחשבנו שכוונת כ"ק הוא שנעשה על פי וואס מיר האבן געהערט לעצטנס מאבי בהיותנו בליענינגראד אז, ואמרנו לכ"ק שלא שמענו ממנו כלום מאז שנאסר בליל ש"ק (כי אמרו לנו במשרדס שאסור לשאול עליו ואסור להתכתב אתו וכו'). יצאנו מיחידות והי' א' בשם דוליציקי (דושינסקי?) שעמד בפרוזדור וגם הוא לא ידע היארציט של אביו וכ"ק אמר לו לקבוע על י' שבט. אז אנחנו חשבנו שהרי י' שבט בודאי הוא לא היארציט של אבינו כי נאסר בחודש אדר אז נקבע את זה לב' ניסן וכן עשינו.

לאחרי נפילת הקומוניזום נתגלה באמת שהיארציט הוא ח' ניסן (אבל מ'פראוועט יארציט גם ט' ניסן כי הוא ע"פ התאריך הלועזי ובד"כ האט מען געשאסן בלילה ואינו ידוע אם הי' לפני השעה שתים עשרה או אחרי). אז תפסתי שכוונת כ"ק הי' וואס איר האט געהערט לעצטנס מאנשים הנ"ל.

א. מספר ר' מענדל מרוזוב: כ"ק אדמו"ר נ"ע אמר פעם לאבי ש"די טיר פון מיין צימער איז אלעמאל אפען פאר דיר אויב בא דיר איז עפעס ניט רעכט קאנסטו צו מיר אריינקומען". ואעפ"כ אבי לא הי' נכנס לשאול, והי' תמד על הנהגתו של א' המשפיעים שהי' נכנס לחזרה עם כמה בחורים והי' שואל את הרבי שאלות בהמאמר און איבערגעפרעגט.

ב. מספר ר' מענדל מרוזוב: אני נולדתי בליובאוויטש אחרי שכ"ק אדנ"ע עזב. הי' קשה למשפחתי לעזוב ולנסוע לרוסטוב. אבל אבי קיבל מכתב מאדנ"ע ובו כתוב איך דארף דיר האבן איך קען ניט אויסקומען אן דיר, ואבי לקח את שתי אחיותיי ונסע בטלטולי הדרכים וסוף סוף הגיע לרוסטוב אבל לא נשאר שם הרבה זמן. ושם ברוסטוב לימדו אדנ"ע את עשרת הניגונים של אדה"ו.

ג. הי' יהודי בשם ר' ישראל גאטעסמאן, א פוילישער איד שהתגורר בווייליאמסבורג ובשנים הראשונות שהרבי הי' מתוועד בכל שבת מברכים הי' הוא מגיע רגלי להתועדויות והרבי הי' מקרב אותו ותמיד הי' הרבי שואל אם ר' ישראל בעל שם הוא פה (י"ל שהטעם שהרבי כינה אותו בשם בעל שם הוא כי הרבי לא רצה לומר את השם גאטעסמאן).

ר' ישראל הנ"ל הגיע פעם ליחידות אצל כ"ק הריי"צ והי' קורה מדי פעם שהרבי הי' צריך להפסיק את היחידויות מחמת חלישות בריאותו וכך קרה

באותו פעם שהוא הגיע והלך אל המזכיר והתחנן אליו שיכניסו ליחידות כי מוכרח הוא ליכנס והוא פיקוח נפש. והמזכיר הכניסו ליחידות אבל הוא לא ביקש כלום מהרי"צ אלא בירך את הרי"צ שיהי געזונט און שטארק וירוה נחת מהילדים והנכדים ויצא. אח"כ שאל הרבי את המזכיר לשמו ושם אמו והרבי אמר שהוא החי' אותו והמשיך לקבל ליחידות עוד אנשים באותו לילה (מהנ"ל).

ל"ד. מרת ברכה מרוזוב אלמנתו של ר' חאניע, בפעם הראשונה שנכנסה ליחידות עמד כ"ק מלא קומתו ושאל אותה, נו בין איך אונטערגעוואקסן? כי כשכ"ק הי' ילד ביקרה מרת ברכה אצל הרבנית חנה ביקטרינוסלב והרבנית חנה התלוננה בפניה שבנה לא אוכל מספיר, ומרת ברכה אמרה לו מ'דארף עסן מ'דארף וואקסן, על כן כשנכנסה לכ"ק עשרות שנים אחר כך שאל אותה כ"ק כנ"ל, וכ"ק פנה לכאן ולכאן והביט על שתי כתפיו באמרו את הנ"ל (מהנ"ל).

ל"ה. בימיה האחרונים של מרת ברכה מרוזוב (נפטרה בתשמ"ז) הוליכו אותה אל כ"ק דולורים אף שהיא כבר לא היתה יכולה לראות, ומיד כשכ"ק ראה אותה הפסיק לחלק דולורים והתייחס לה ביחד מיוחד ואח"כ כשעברה הביט עליה כ"ק עד שיצאה ולא הי' אפשר לראותה עוד (מהנ"ל).

ל"ו. מספר ר' גדלי' קארף: הגענו (קבוצה של כמה בחורים) לניו יורק ימים אחדים לפני יו"ד שבט תש"י ואור ליום ג' ו' שבט נכנסנו ליחידות. לפני זה שאל אותנו הרמ"ש אם כבר התפללנו מעריב או שנתפלל אחרי היחידות. ושאלנו את הרמ"ש מה הוא מציע והשיב שאם נתפלל מעריב לפני היחידות וועט די יחידות זיין שענער ואם נתפלל אחרי יחידות וועט דער מעריב זיין שענער. לפועל התפללנו לפני היחידות.

ל"ז. הרב יצחק דוד גרונר נכנס ליחידות אל כ"ק הרי"צ עם אביו, והרי"צ אמר לו שילמוד שו"ע. אביו שאל, דעם אלט'ן רבינ'ס שו"ע? והשיב הרי"צ, קיצור שו"ע, און נאכדעם דעם רבינ'ס שו"ע (מר' י"י צייטלין ששמע ממנו).

ל"ח. פעם ישב ר' חאניע מרוזוב להתועדות במחתרת, הקהל ניגנו ניגון אבל ר' חאניע לא פתח את פיו, שוב ניגנו ושוב לא פתח בדיבור, וכך עברו כמה שעות, עד שקם אחד הנאספים ובכעס רב התריס בפני ר' חאניע: התאספנו פה במסירות נפש ממש וחרפנו נפשינו עבור התועדות חסידית, ואתה שותק?! ומרוב כעסו ומר ליבו שפך כוסית יי"ש היישר לתוך עיניו של ר' חאניע, קם

ר' חאניע לשטוף את עיניו, וחזור להתועדות ואמר עכשיו שאני רואה אז איר מיינט מיט אן אמת.. והתחיל להתועד (מר' אהרן אליעזר צייטלין).

ל.ז. בשנות הלמדיו"ם כשיצאו הרבי יהודים מרוסיה והגיעו אל הרבי, קירב אותם הרבי מאוד. פעם חילק להם הרבי משקה וכמה ימים אח"כ חילק כוס של ברכה. כשר' משה ניסילעוויטש קיבל כוש"ב, שאל אותו הרבי איפה הוא הי' בחלוקת המשקה? ענה ר' משה איך שעם זיך, והרבי שאל אותו ומה עם הפצת המעיינות? וענה ר' משה, מ'ברעכט זיך, והרבי חייך והי' נראה שהרבי קיבל את זה (מהנ"ל שהי' נוכח בשעת מעשה).

מ. הרבי שהה בפאריז בשנת תש"ז כידוע, ושאלו את הרבי אז: מה חדשות ב770? והרבי ענה ג' דברים: א. מו"ח (?) אמר שכשעושים הגבחה רק התורה צריכה להסתובב אבל לא המגביה. ב. ראיתי שמו"ח נטל באחד השנים תפוח אדמה לכרפס ותמהתי על זה וענה ש'א גוטער איד' נפטר לאחרונה ועד שימנו ממלא מקום נהג כ"ק בא' ממנהגים שלו ג. סיפור של אז ישיר בעת היציאה מרוסיה כידוע ומפורסם (מהנ"ל ששמע מר' זלמן סודובקיך שהי' נוכח שם).

מ.א. ר' שמואל בצלאל אלטהויז הי' נוכח בפריז בתש"ז כשהרבי שהה שם. קרה והלך ביחד עם הרבי ולפניהם הלכה הרבנית חנה עם מישווא. בין הדברים שאל אותו הרבי משהו בקשר לאביו רלוי"צ ז"ל, ורשב"צ ענה שאינו יודע 'אבער איר קענט דאך פרעגן ביי דער מאמען', והשיב הרבי, חשוב לי לא להזכיר לה את אותם ימים המצערים.. (מהנ"ל ששמע מרשב"צ).

מ.ב. פעם בא איזה רבי לעיר וגוי מקומי לא אהב את זה ודחף בין החסידים, ירק בפני הרבי והלך לדרכו, הרבי אמר עס זאל אים כאפן א מיתה משונה. חסיד אחד שהי' תקיף באמונתו בדברי רבו רצה לראותבאיזה מיתה משונה הוא ימות והלך אחרי הגוי עד שהגיע לביתו, הגוי נכנס לביתו והחסיד הסתכל מהחלון וראה איך שארון מלא בספרים נפל על הגוי ומת. החסיד חזר לרבו וסיפר לכולם מה קרה. נענה הרבי 'אתם חושבים שהקללה שלי הרגה אותו, האמונה שלו הרגה אותו..' (מהנ"ל ששמע מר' אברהם פרשן).

מ.ג. ר' אשר באטומער לא גילח את זקנו ברוסיה, כשגוייס לצבא אמרו לו חביריו שעתה מוכרח הוא לגלח אבל הוא התעקש לא לגלח את זקנו. כשהפקיד בצבא יצא להחבורה של החיילים שהי' בתוכו ר' אשר, והפקיד ראה את אשר עם זקנו, פרץ בצחוק ולא הי' יכול להרגיע את עצמו, ויצא בכדי להירגע אבל

כשחזר וראה שוב את המחזה לא הי' יכול להתאפק ושוב פרץ בצחוק עד שאמר לר' אשר לך מכאן. וכך ניצל ר' אשר מהצבא (מהנ"ל).

מד. הי' כפר ברוסיא שאנ"ש התגוררו שם ולא הי' להם ביכנ"ס משלהם והיו מתפללים ומתוועדים בביכנ"ס אחר. הגבאי של הביכנ"ס לא הי' יכול לסבול את זה כי פחד מעיני הבולשת וכו' והי' מתרה בהחסידיים לבל יחזרו לביהכנ"ס. פעם הגיע ר' ניסן נמנוב לבית הכנסת והגבאי ראה את תפילתו ונתפעל מאוד מתפילתו של ר"נ ומני אז רחש כבוד לאנ"ש והתיר להם להשתמש בביהכנ"ס (מהנ"ל ששמע מר' נחום זלמן גורעוויטש).

מה. מספר ר' אהרן אליעזר צייטלין: בשנות הלמד"ים פגשתי רופא בצפת שסיפר לי שלמד בליובאוויטש והתחיל לקרוא ספרים חיצוניים, הבן (כ"ק הרי"צ), קרא אותו למשרדו והוא ישב אין א "פאדערל" (כסא נאה ומשובח) ואחז סיגרי' בידו, ודיבר אתו למשך כמה שעות לשכנע אותו לעזוב את הספרים החיצוניים, הוא לא הסכים והבן אמר שאם כן צריך הוא לעזוב את הישיבה, ועזב ונהי' רופא. במענה לשאלתי למה אינו נוסע להרבי, השיב, איך וועל איך זאגן דעם אמת איך פשוט שעם זיך.

מו. ר' שמואל קריסלאווער הי' אומר שמה שאומרים ורוח קדשך אל תקח ממני הכוונה בזה הוא הגעשמאק אין א חסידישן ווארט (מר' רפאל ווילשאנסקי).

מז. היתה גויה שעבדה בבית כ"ק אדנ"ע בליובאוויטש והיא התגוררה בכפר ליד ליובאוויטש והיתה עובדת כל השבוע וחוזרת הביתה ביום ראשון. וכה עבדה משך כמה שנים. פעם הלכה ביום ראשון ולא חזרה ורק כעבור שנה או שנתיים חזרה אל הרבנית שטערנא שרה וסיפרה לה שבעלה עזב אותה והאם כ"ק אדמו"ר נ"ע יוכל לעזור לה. כ"ק אדנ"ע ציווה לה לנסוע למוסקווא.

היא עשתה כדברי אדנ"ע והגיעה למוסקווא וכשיצאה מהרכבת ישבה לה על הרציף לחכות לנס. פתאום רואה היא גדוד של חיילים עושים תרגילים והיא מזהה את בעלה בין החיילים וניגשה אליו והוא אומר אניני מכיר אותך והמפקד שואל אותו האם זה אשתך והוא אומר לא והמפקד סטר אותו סטירה מצלצלת ושואל אותו עוה"פ האם זה אשתך עד שהתוודה, אח"כ אמר לה בעלה שמיד שראיתי אותך פה ידעתי שהלכת אל ליובאוויטש אל הרבי כי אחרת אינו שייך שתצליח למצוא אותי (מהנ"ל ששמע מר' זלמן האדיטשער).

מח. אביו של א' השלוחים באה"ק הי' חולה ובנו רצה לנסוע לבקר וכו"ק לא נתן רשות ואמר לו כ"ק שכיון שהוא רוצה לעשות משהו למען אביו החולה א"כ ישאר על שליחותו (מר' זושא אלפרוביץ).

מט. א' מאנ"ש באה"ק הגיע אל כ"ק הריי"צ ליו"ט בתש"ח, וכ"ק הריי"צ שאל אותו איך יתנהג בקשר ליו"ט שני של גלויות, ואמר שיחוג יום א', אמר לו הריי"צ שיחוג שני ימים כיון שהוא מגיע על דעת הרבי (מהנ"ל).

נ. ר' פאלע כהן כשהי' ילד בן תשע נסע פעם עם אביו רב"ש לליובאוויטש ונכנס ליחידות עם אביו, ושומע איך שאביו אומר לכ"ק אדנ"ע שרוצה להשאיר את בנו בליובאוויטש, הילד פרץ בבכי, אמר כ"ק אדנ"ע אל אביו הילד הוא קטן הצריך לאמו, ונסעו הביתה וכעבור שנה הגיע פאלע לליובאוויטש (מהנ"ל).

נא. ר' הענדל ליבערמאן הי' חולה מסוכן ונכנס אל כ"ק ליחידות ואמר לכ"ק שאינו מוצא רופא שמסכים לנתח אותו, וכ"ק אמר לו "חסידות האט זיך אן עצה געגעבן אויף שווערערע זאכן" לבסוף מצא אן עלטערע גוי שהסכים לנתח אותו וחי עוד עשרים שנה (מהנ"ל).

נב. בתשכ"ח היו שני בחורים מהקבוצה שהגיעו מאוחר אל הסדר של כ"ק לבילי חגה"פ והדלת היתה סגורה וניסו להכנס דרך החלון ובטעות נשבר החלון, הרבנית חי' מושקא היתה שם באותו רגע ואמרה להם "מ'לערנט ביטול ביטול אבער ווען ס'קומט לפועל איז גארניט" (מהנ"ל).

נג. ר' מאיר שמחה חן ביקש מכ"ק אדנ"ע שידוך טוב עבור בתו, וכ"ק נתן לו את ר' שמואל ליב פאריטשער. לר' מאיר שמחה הי' עוד חתן שירד מהדרך, ואשתו של ר' מאיר שמחה אמרה שהיא לא יכולה לחיות ככה והיא אכן נפטרה. ר' מאיר שמחה התלונן לפני אדנ"ע על החתן של ואמר לו אדנ"ע הרי יש לך את שמואל ליב (מרלוי"צ רסקין).

נד. הי' אחד מכפ"ח שהגיע להרבי ליחידות וכתב כל הבעיות שלו ובאריכות וכו' והרבי אמר לו, מ'טראכט וועגן דיר פיר און צוואנציק שעה א טאג, וואס מיינסטו, דו ביסט אין מדבר אליין? (מר' י"י גופין).

נה. ר' אברהם מאיר הי' מסביר שהאין ערוך בין יחו"ת ליחו"ע הוא עד"מ חסיד שהתוועד ולקח משקה והקיא שבתוך הקיא יש רושם מתוכן ההתועדות,

ואח"כ מגיע כלב ואוכל את הקיא, הרי מה שהכלב מבין בהקיא הוא כמו חילוק הערך בין יחוו"ת ליחוו"ע (מר' אלימלך צוויבל)

נז. רא"ח אלטהויז הי' כל כך מקורב אל הריי"צ שבי"ב תמוז התיירא הריי"צ להודיעו פתאום על בשורת הגאולה כי חשש שזה יפעול עליו שמחה יתירה ולא יוכל לסבול את זה (מהנ"ל)

נז. מאויבי תחכמני, פי' ר' שלמה חיים קסלמן שזה קאי על היצר הרע, שצריכים ללמוד מהיצה"ר, שכמו שעולה לך לעשות תאוה אתה לא דוחהו ואומר שאעשה את התאוה למחרת אלא מיד קם ועושהו, כן ויתר מכן צ"ל בקדושה שלא ידחו את הדברים הטובים לאחר זמן (מהנ"ל).

נח. פעם כשמסר הריי"צ לאחד חומר בשביל "התמים" אמר כ"ק הריי"צ שרוצה שני עדים כשרים, ונכנסו ר' משה ליב רודשטיין והר"י פייגין, והראה להם הריי"צ איך שמוסר לה הוא עשרים דפרים ועל כן חייב להחזיר לו עשרים דפים (מישראל מרדכי קזמינסקי).

נח. באטוואצק הי' יוסף ראדאל כעין משגיח, ופתאום נפטר עליו אביו (כשנה-שנתיים לפני פרוץ מלחה"ע), ודיברו שזה קפידא מהקאזניצער כי היו בחורים שדיברו עליו. בתקופה ההיא התוועד ר' חאטשע פייגין וסיפר שהי' חסיד של אדמו"ר האמצעי שנולד לו בן וכיבד את האדה"א בסנדקאות, למורת רוח חמיו שהי' חסיד של הטשערנאבלער, והוא חשש מקפידתו של הטשערנאבלער ואדה"א אמר שאין לחשוש מקפידא מהטשערנאבלער כי אינו חסיד שלו (מהנ"ל ששמע מר' הירשל פוקס).

ס. אומרים שהטעם שכ"ק המהר"ש לא נסע לחתונתו של אדנ"ע באוורוטש הוא כי כשכ"ק אדנ"ע נולד (או הי' ילד?) אמר הצ"צ לבנו האוורוטשער לקחת את אדנ"ע לחתן עבור בתו והוא שאל את אביו ווער ווייס ווי ער גייט אויפואקסן, והצ"צ ענה ער וועט זיין שענער ווי דיר. אז בגלל ששאל כנ"ל לכן לא נסע כ"ק המהר"ש להחתונה (מר' שלמה זרחי).

סא. היו שלשה אחים חסידים במשפחת ראסקין. הר' בנציון מגזאטסק (אביהם של ר' יעקב יוסף, ר' שלמה, ר' איטשע ומומע שרה), הר' משה (חמיו של הר' ניסן נמנוב) והר' מענדל מקאוונא (חתניו היו ר' אברהם ניקולייבער והר' זיסמאן). ר' משה איז געווען מער חסיד משני אחיו. שלשה אלה נכנסו

ליחידות לכ"ק אדנ"ע ואדנ"ע הסתכל כל הזמן רק על בנציון ועל ר' מענדל ולא על ר' משה, והבינו שהטעם שהוא לא מסתכל על ר' משה הוא כי הי' נראה שהוא מספר את זקנו אע"פ שלא הי' מספרו אלא ער פלעגט שלעפן, ור' בנציון שאל את אדנ"ע מה יש לו לאדם לעשות אם יש לו הרגל צו שלעפן די בארד, ובזה רצה להסביר את מראה זקנו של אחיו ר' משה, ואדנ"ע פנה אל ר' משה והסתכל עליו ואמר, יע יע (מהנ"ל).

סב. ר' שמואל ליב פאריטשער הי' משגיח בליובאוויטש ובאותו תקופה הי' ר' שילם משפיע. שניהם מתו בשנת ל"ו לחייהם, ר' שמואל ליב לפני ב' ניסן ור' שילם לאחר ב' ניסן ששילם האט ניט געקאנט פארטראגן ההסתלקות (מהנ"ל).

סג. ר' דוד הורודוקער ור' זלמן משה ישבו יחד ודיברו על ענין האמת, אמר לו ר' דוד לר' זלמן משה, ניט מיין אמת איז אמת און ניט דיין אמת איז, אמת איז דער אמת פון סידור (ה' אלקיכם אמת) (מהנ"ל).

סד. בשנים האחרונות דכ"ק אדמו"ר הצ"צ הי' סגור הרבה בחדרו ולא היה יוצא להקהל כידוע שמאז פטירת הרבנית בתרכ"א הסתגר וכו'. פעם יצא ר' הלל לעשות צרכיו ובדרכו שמע כמה מהחסידים מדברים אודות המצב שהרבי אינו בקו הבריאות וכו' ואין לו סבלנות להחסידים ויען ר' הלל ויאמר: שווענצל שווענצל שווענצל (ג"פ) וואס מיינט איר, דער איז א האנט? א נאז? א פוס? דער רבי איז אלקות! און אז אלקות איז בהעלם איז דער רבי בהעלם (מהנ"ל).

סה. ר' וואלף גרינגלאס הי' מקורב אל הרבי עוד לפני הנשיאות, כ"ק הריי"צ הי' מרוצה מזה שר' וואלף מקורב אל הרבי. פעם אמר אל ר' וואלף שחנתני הרמ"ש לובש גארטל עשרים (עשרים ושתים?) שעות ביממה (מר' מאיר פלוטקין).

סו. בהתועדות פורים תשח"י, עיני כ"ק היו אויפגעבלאזן, פניו היו אדומים און ס'האט געברענט פון רבינ'ס פנים, ובאמצע ההתועדות פנה כ"ק אל א' החסידים (שהי' מקושר מאוד לאדנ"ע) ואמר לו "איר וועט דארפן געבן א דין וחשבון צום שווער'ס טאטע פארוואס איר זייט נישט מקושר צו מיר (מהנ"ל).

סז. הרב מרגלית מירושלים לא החזיק מהרב קוק, וכששמע שהריי"צ

יפגוש אותו פירסם פאשקווילין שזה שכ"ק הריי"צ יבקר אותו הוא רק מן הנימוס אבל לא שמחזיק ממנו. כשכ"ק הריי"צ שמע ע"כ אמר "מיין קפידא קען שאטן ביז גאר", והרב מרגלית בשמעו זאת חזר בו (מהנ"ל).

פ.ח. ה' אח שעבד אצל הרבי בשם "טאני" שהי' גוי. זה הי' בתקופת תשנ"ב-תשנ"ד, ורצייתי לגרום נח"ר צום רבי'ן ואמרתי לטאני שיאמר לכ"ק אז א גוי א חסיד איז בעסער ווי א איד א מתנגד. טאני עשה כפי שאמרתי לו וכ"ק חייך חיוך רחב (מר' שד"ב שמתוב).

פ.ט. ביחידות הראשונה שלי בתשרי תשי"ב אמר לי הרבי לזרוק את המרה שחורה לתוך ים המלח (מהנ"ל).

ע. ר' געצל רובאשקין התגורר בנעוול, ופעם יצא גזירה חדשה שיגרשו כולם מהעיר חוץ מאלו שהם קומיניסטים נאמנים וכו', וכדי לבדוק מי הם קומיניסטים נאמנים ומי לא שלחו משאלון לכל בית ע"מ לתרץ על כל השאלות וע"פ התירוצים יוכח אם הם קומיניסטים נאמנים. זקני ר' געצל לא קיבל משאלון ופחד שיגורש מהעיר עם ב"ב. אצל כ"ק הריי"צ לא הי' שייך לשאול כי כבר יצא מרוסיא, והרי ציווה כ"ק הריי"צ שבכלל כשיש בעי' ישאלו אצל (ג') זקני אנ"ש, וכך עשה ושאל את ר' שמערל ששונקין, ר' ניסן נמנוב ור' מענדל פוטרפס, ואמרו שהתועדות חסידיית יכולה לפעול מה שמלאך מיכאל אינו יכול, ועל כן סידר התועדות בש"ק וכולם אמרו לחיים ורוקנו את הבית מאוכל, און אלע זיינען געלעגן אונטערן טיש. בכל אופן למחרת כיון שלא הי' אוכל, הלכה זקנתי לשוק כדי לקנות אוכל ובדרך פגשה איזה קוזינע שהיתה לה קשרים בממשלה והיא סידרה שישולח משאלון לביתינו ואכן זה הגיע ולשמחת המשפחה לא הי' גבול (וזה נפעל ע"י ההתועדות כי עי"ז נתרוקן הבית מאוכל). (מר' שלום מרדכי רובאשקין)

ע.א. כששאלו את הרד"צ אודות חסידי ירושלים אמר שיש ג' ענינים: המוחזין, המדות, ומעשה בפועל. במוחזין דהיינו בהשקפה, ובמעשה בפועל הם בסדר, אבל עס פעלט הארץ. אמרו לו אבל שניים מתוך שלשה הרי זה רובו ככולו, וענה שפעם הי' חסיד שהי' יושב ולומד ולא עסק במסחר ואשתו עבדה ורק כשהגיע זמן היריד הי' זה התפקיד שלו לנסוע ליריד.

פ.ע. כשנסע ביקשה ממנו אשתו לקנות פרה בשביל חלב ואמרה לו שיש שלשה סימנים לבדוק אם זה פרה טובה, שיש לה זנב קצר, הכחל של הבהמה

גדולה ויש לה זקן. האיש נסע להיריד אבל כשהגיע התפלל שחריט קודם ולמד קצת און ביז ער האט זיך אויסגעקראצט כבר נגמר היריד כשהגיע לא הצליח למצוא כי אם פרה עם ב' סימנים וחשב לעצמו שרובו ככולו! והגיע הביתה עם בהמה ונתגלה שקנה זכר.. דהיינו שרובו ככולו אינו ענין כשחסר העיקר (מר' עדין שטיינולץ).

עב. פעם נכנס ר' ישראל דזייקאבסאן אל הרבי למסור דו"ח, כידוע שהנהלה נכנסו מפעם לפעם וכשיצא אמר שכ"ק הרי"צ אמר לו פעם אז דער זיידע פלעגט הייסן און דער טאטע פלעגט זאגן און איך זאג ווי בא מיר קומט אויס אבער ס'די זעלביקע זאך, והרי"ד המשיך שאצל כ"ק הוא, שהוא כאילו מתייעץ אתך לשמוע את דעתך אבער מדארף וויסן זיין אז ס'איז די זעלביקע זאך (מר' לייבל אלטיין. וראה זכרון לבני עמוד י').

עג. פעם נכנס אביו של אחד התמימים ליחידות לכ"ק ובין הדברים אמר לו כ"ק שתנועה של עלי' וירידה אצל תמים נוגע לו יותר ממיהו יהודי (ומיהו יהודי הי' כ"כ נוגע אל כ"ק שהי' נשען על הסטענדער בגלל זה והרבנית ח"מ אמרה שזהו בגלל מיהו יהודי) (שבגלל מיהו יהודי נחלש בגשמיות) (מר' חיים שלמה הכהן).

עד. ר' מענדל פוטרפס סיפר שכ"ק אמר לו שיתערב בכל דבר ובכל הפרטים ביז די נאז קנאקט זיך אין וואנט (מהנ"ל).

עה. בלויבאוויטש בתורת הי' פעם שהבחורים לא היו מרוצים מאיזה ענין, והחליטו שלא באים לסדר עד שהענין ישתנה, העומדים בראש היו ש. פ. וס. ל., וכ"ק אדמו"ר נ"ע התבטא על זה "וואס שטערן זיי אין מיין רוחניות" (מר' ווייטמאן).

עו. ישבתי פעם עם אבי על ספסל בשדרת איסטון פארקווי ואבי נעמד לדקה כדי להוציא משהו מכיסו ואני ישבתי, וכ"ק עבר ברכב ותמה באוזני דודי הרב חדקוב, היתכן שהאב עומד והבן יושב (מר' אלישע שחט).

עז. רש"ח קסלמן בסוף ימיו הי' חולה והרופא צויה עליו לאכול מאכלים מסויימים שלא היו בהם טעם וכן שלא לישון על כרית (כי הי' לו אינפעקשין בגרונו), וכן עשה, ובהתועדות בכה ר' שלמה חיים על זה שפתאום כשמגיע ענין של בריאות הגוף מוכן הוא לוותר על כרית, ומוכן הוא לוותר על מאכלים,

אבל כשמדובר על בריאות הנשמה הנה עד כמה שעסק באתכפיא מ"מ הי' לזה גבול עד כאן ותו לא.. (מר' עזרא שחט).

עח. ועוד התבטא הרש"ח לאחד מתלמידיו כשהיה חולה בסוף ימיו אז א גאנץ לעבן ווילט זיך ניט מאכן אתכפי' יעצט צי מוויל יע צי מוויל ניט הייסט מען מאכן אתכפיא (מר' יעקב יהודה ווייזער).

עט. הי' התועדות שכ"ק דיבר אודות יהודי רוסיא ואמר שכולם יאמרו לחיים עבור יהודי רוסיא כי אף אחד לא אמר עדיין לחיים עבורם. אח"כ עברתי בכוש"ב ולפני הי' ר' איטשע חורגין, שאמר אל כ"ק איך האב יע געזאגט לחיים עבור יהודי רוסיא! אמר לו כ"ק ר' איטשע איר זייט גערעכט, אבער איך מיינ נישט לחיים בקול דממה דקה נאר לחיים וואס זאל זיין בוקע שמים (מר' בנימין כץ).

פ. ר"י מתמיד התלונן לפני כ"ק הריי"צ שיש לו א גראבע גוף, וכ"ק אמר לו, פארקע ניט אין די מיסט די נשמה איז גרעסער.

פא. פעם עמד ר' פנינע אלטהויז בר"ח בהפרוודור שליד געה"ת וכ"ק עבר ואמר לר' פנינע וואס ביסטו אזוי אנגעצויגן? האסט פארגעסן זאגן יעלה ויבוא אין מעריב? ענה ר' פנינע, יע! ווי האט איר געוואוסט, אמר לו כ"ק, זעהסט אויף וואס איך דארף נוצן מיינ רוח הקודש! (מר' יוסף יצחק קלמנסון).

פב. ר' פנינע אלטהויז נפטר בניסן תשכ"ג, ובי"ב תמוז אמר כ"ק בהתועדות שפינינע יושב עכשיו בג"ע אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר. אח"כ התוועד ר' פרץ מוצקין וסיפר על ר' שלום ר' הלל'ס שהי' תלמידו של ר' הלל פאריטשער, והיו לו יסורין רבים, והסבירו שזה בגלל שר' הלל הבטיח לו עמי במחיצתי, וכדי להגיע לזה הי' צריך שיתייסר ביסורין בעוה"ז. ושאל ר' פרץ הרי מה דאך חסיד גדול כמו ר' שלום ר' הלל'ס שכדי להגיע למחיצת ר' הלל הי' צריך שיהי' לו יסורין רבים, א"כ למה ר' פנינע שלא הי' משכיל כמו ר' שלום ר' הלל'ס ולא עובד כמו ר' שלום ר' הלל'ס למה הוא הגיע מיד למחיצת כ"ק הריי"צ, אלא שבדור השביעי העיקר הוא להיות מקושר אל כ"ק ושכל אחד יעשה המוטל עליו, ולזאת זכה ר' פנינע לזה, כיון שהי' מקושר וכו' (מהנ"ל).

פג. סיפר ר' פנחס קונין: בקיץ הלכנו לקעמפ. הייתה קבוצה ואנוכי ביניהם שהי' לנו יום הולדת באותה תקופה, אני, אברמל שמטוב, מרמלשטיין,

פיקרסקי. הי' לנו יחידות בליל שני, אבל הגענו ל-770 רק בשעה אחת לפנות בוקר, והרבי כבר הלך הביתה. חדקוב חיכה לנו ואמר לנו שלמחרת אחרי קריה"ת ניכנס ליחידות. בין הבחורים שנכנסו הי' נהג המשאית של קעמפ. כ"ק שאל אותו אם יש מנין בקעמפ. וענה כן. אח"כ המשיך הרבי לשאול אם יש ס"ת בקעמפ. וענה כן. כשיצא מיחידות, הסביר לנו שהוא מתעורר כל יום מאוחר והרבי מרמז לו להתחיל להתפלל עם המנין. ואני אמרתי שהס"ת הוא פסול. וכך הוה. שהעמוד האחרון של הס"ת הי' מחוק.

פד. סיפר ר' פנחס קונין: ההנהלה היתה נכנסת ליחידות לכ"ק לדווח על כל בחור ובחור, ואח"כ הי' הרבי תובע מהבחור כשהגיע זמנו להכנס ליחידות. ואני האב איך באקומען איבערן קאפ פון רבין געפערליך. כשנכנסתי ליחידות שאל אותי הרבי למה אני בלייך, ועניתי שכיון שזוה עתה נסתיימו תשעת הימים, לא אכלתי בשר וגם דגים אני לא יכול לאכול, לכן הנני בלייך. הרבי אמר לי מאך זיך א סיום. אבל אני ואחי היינו מהדרים לא לאכול בסיומים. אח"כ שאל אותי הרבי כמה אני ישן בלילה, אני הייתי ישן שש-שבע שעות (חוץ מליל ששי ומוצ"ש היינו ערים כל הלילה), הרבי אמר לי שהנני צריך לישון שמונה שעות כל לילה. אני הייתי לומד חת"ת לפני ארוחת צהריים, והרבי אמר לי שלא אלמד שום שיעורים לפני האכילה. בשנה שאח"ז הרבי שאל אותי ביחידות וויפל שעה שלאפסטו א וואך, והרבי התיר לי לישון שבע וחצי שעה בלילה. ביחידות לפני חתונתי נכנסתי עם הוריי ועם הכלה, הכלה שאלה את הרבי אם כדאי להיות מורה אנגלית, והרבי אמר לה שגם מורה אנגלית יש לה השפעה על הילדים.

פה. סיפר ר' פנחס קונין: זקני ר' מנחם מענדל קונין, הי' לו ניתוח אפנדיציה בעיוכ"פ בא' השנים, וכ"ק הריי"צ אמר שאינו הולך לכל נדרי עד שישמע מה שלומו של ר' מענדל. הי' מגיע פעם בחודש לביתנו בהבראנקס ללמוד תניא עם אבי ועם דודי. הי' ישן בחדרי ושמעתי איך שכל פעם שהוא מתעורר הי' אומר מודה אני. בלילה אחת הנני זוכר שאמר מודה אני כעשר פעמים. הי' מוסר כל כספו אל הרבי, והתפרנס ע"י בניו. בסוף ימיו התגורר אצל ר' מאיר איטקין. אני ואבי היינו מוליכים אותו אל מנחה. פעם אחרי מנחה ניגש אל כ"ק ואמר, רבי, בא מיר איז געבליבן פיר הונדערט דאללאר, פאר וועמען זאל איך דאס לאזן, הרבי אמר לו, וואס דארפסטו ווארטן אויף שפעטער גיב עס אוועק יעצט. וכן עשה. פעם התלוננו בני ביתו אל כ"ק הריי"צ על מה שמפקיר את

כל כספו על צדקה, והשיב כ"ק הרי"צ, וואס ווילסטו, ער וויל זיין האנט זאל זיין א מרכבה צו חסד דאצי'.

פ.ו. הבודיער רב נכנס פעם ליחידות לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ואחר שכ"ק קרא את הצעטל שאל את הנ"ל דאס איז אלץ רוחניות און וואס איז מיט גשמיות? וענה גשמיות ארט מיר ניט אינגאנצן, והשיב כ"ק אבער מיר ארט יע ובירכו בגשמיות (מר' נפתלי עסטולין).

פ.ז. ר' זלמן דוכמאן הוציא ספר בשם לשמע אוון. פעם נכנס א' מזקני החסידים ליחידות אל כ"ק וכ"ק ביקש ממנו לכתוב זכרונותיו מליובאוויטש וכו' והלה נענה בנימת זלזול, א ספר ווי לשמע אוון? און דער רבי איז געווארן ערנסט והשיב "און וואס האב איך פון די קלוגינקעס?" (מהנ"ל).

פ.ח. ר' משה גורארי' הי' אומר אז אויב מיר וואלטן געזעהן א כנף פון א מלאך אין בריאה וואלטן מיר געמיינט אז דאס איז עצמות אליין.

פ.ט. פעם נסעתי עם כ"ק להבית רפואה, שכידוע הרבנית היתה בביה"ר כמה פעמים וכל פעם ששהתה שם היה כ"ק נוסע לבקר אותה בכל יום, ופעם כשנסענו הצבעתי לכ"ק על מגדלי התאומים ואמרתי שזהו מגדלי התאומים, והסתכל כ"ק עליהם והפטיר זיי זעהען ניט אויס אזוי הויך (מר' יודל קרינסקי).

צ.א. ד"ר ווייס סיפר שפעם אמר לו כ"ק שבשכילו ההקפדה לשתות תה עם הרבנית בכל יום הוא כמו הנחת תפלין בכל יום (מהנ"ל).

צ.א. הי' קבוצה של בחורים שלוחים שנקראו להתייצב בגעה"ת קודם נסיעתם, וכ"ק סקר את כל הנוכחים ושאל האם כל אלה הם השלוחים והמזכיר השיב בחיוב ושוב סקר כ"ק את כל הנוכחים ושאל שוב ושוב השיב המזכיר בחיוב, וכ"ק שאל את המזכיר און דו פארסט אויך? מיד נשמט המזכיר מתוך החדר. (מר' נתן גרינבלאט)

צ.ב. כ"ק עמד על הקבר של קאזארנובסקי בלווית הרש"ג, לקיים מה שרשא"ק הי' אומר אז מ'דארף לאזן דעם רבי'ן טרעטן אף דיר. (מר' צבי גרינבלאט)

צ.ג. פעם נכנס רש"ח לפארבריינגן ואמר שאמש בא אליו אדמו"ר הריי"צ זי"ע בחלום לילה וביקש שיראה לו תלמידיו, נכנס עמו להזאל והראה לו

שפב"פ משכיל פב"פ עובד פב"פ בעל נגלה וכו'. אדמו"ר זי"ע לא הי' לו נח"ר מזה כלל ואמר דאס רופט מען אן עובד? דאס איז א משכיל?! וכו'. רש"ח סיפר את זה בבכיות כדרכו (מר' יעקב יהודה ווייצער).

צד. ר' חאטשע פייגין סיפר שכ"ק הריי"צ אמר לו פעם שאצל מזכיר צריך להיות ג' ענינים, מסודר, בעל סוד, וחכם, ושנים מהם יש לך.

צה. ר' דוד לאבקאווסקי האט זיך געקאכט בשו"ע אדה"ז וחביריו זלזלו בו. פעם הזכיר ר' חאטשע בהתועדות את בקיאותו של הנ"ל בשו"ע אדה"ז, והתחילו לצחוק ממנו, ור' חאטשע הוכיח אותם ואמר להם, ער לערנט דאך צו וויסן וואס איז רצון העליון!

צו. ר' חאטשע פייגין הבחין פעם בבחור שעמד אצל החלון להציץ ולראות את כ"ק הריי"צ מתפלל, ניגש אליו ר' חאטשע והוכיח אותו, וואלסטו געוואלט אז בשעת דו דאווענסט בדביקות וכו' שפתאום יגיע א פערד און אריינשטעקן די קאפ צו דיר אין פנים?

לזכות

החתן הרה"ת שניאור זלמן שי'
והכלה מרת רחל תחי'
צייטלין

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת
כ"א סיון תשע"ה

ולזכות הוריהם

הרה"ת יוסף יצחק זרעיתו שיחיו צייטלין
הרה"ת יהודה בנימין זרעיתו שיחיו זוייס

ולזכות זקניהם

מרת רבקה תחי' צייטלין
הרב רפאל זחזה שיחיו זוילשאנסקי
מרת מרים תחי' זוייס
מרת שרה תחי' כצמאן